

Handlingsprogram 2025-2029

5

1. Ekteskap og familie

5

1.1 Kjønn

5

1.2 Ekteskapet

6

1.3 Barn

6

1.4 Andre samlivsformer

7

1.5 Samlivsbrudd

7

1.6 Barnehage

8

2. Retten til liv

10

2.1 Vern om det ufødte liv

10

2.2 Reservasjonsrett

11

2.3 Ungdom og informasjon

11

2.4 Uønsket graviditet

12

2.5 Farskap

12

2.6 Adopsjon

12

2.7 Aktiv dødshjelp

13

3. Tro og livssyn

14

3.1 Statens fundament

14

3.2 Religions- og ytringsfrihet

14

3.3 Politisk islam

15

3.4 Den norske kirke

16

3.5 Andre trossamfunn

16

4. Stat og kommune

18

4.1 Grunnloven og demokrati

18

4.2 Krav til representasjon

18

4.3 Mindre byråkrati

19

4.4 Desentralisering og kostnadskontroll

19

4.5 Byggesak

20

4.6 Frie inntekter og konkurranse

20

4.7 Likestilling

21

5. Skole og utdanning

22

5.1 Kristendomsfaget

22

5.2 Foreldreretten

22

5.3 Offentlige og frittstående skoler

23

5.4 Grunnskolen

23

5.5 Videregående skole	25
5.6 Lærerutdanning	25
5.7 Høyere utdanning	26
5.8 Forskning	27
6. Kunst, kultur og frivillighet	28
6.1 Offentlig finansiering	28
6.2 Felles kulturarv	28
6.3 Frivillige organisasjoner	28
6.4 Sosialt entreprenørskap	29
6.5 Idrett	29
7. Økonomi og næringsliv	30
7.1 Skatt	30
7.2 Avgifter	31
7.3 Kontanter	31
7.4 Landbruk	32
7.5 Fiske	33
7.6 Fangst	34
7.7 Skogbruk	34
7.8 Havbruk	34
7.9 Industri	35
7.10 Olje og energi	35
7.11 Mineralutvinning	36
7.12 Strøm og kraft	37
7.13 Handel og reiseliv	38
7.14 Arbeidskraftmobilitet	38
8. Klima, miljø og naturforvaltning	40
8.1 Klima	40
8.2 Miljø og forvaltning	41
8.3 Ressursforvaltning	41
8.3.1 Vannkraft	41
8.3.2 Vindkraft	41
8.3.3 Kjernekraft	42
8.3.4 Olje og gass	42
8.3.5 Elbiler	42
8.4 Artsmangfold	42
8.5 Rovdyrforvaltning	43
8.6 15-minuttersbyer	43

9. Samferdsel	44
9.1 Investering i infrastruktur	44
9.2 Vei og bilhold	44
9.3 Veipricing	45
9.4 Kollektivtransport	45
9.5 Luftfart	46
9.6 Jernbane	46
9.7 Godstransport	46
 10. Media og kommunikasjon	 48
10.1 NRK	48
10.2 Aviser, publikasjoner og sosiale medier	48
10.3 Digitalisering	49
10.4 Digital identifikasjon	49
 11. Helse og sosial	 51
11.1 Forebygging og folkehelse	51
11.2 Rett til helsehjelp	51
11.3 Et helsevesen hvor pengene følger pasienten	52
11.4 Sykehus	52
11.5 Psykisk helsehjelp	52
11.6 «Glemte» pasienters behov for helsehjelp	53
11.7 Tannhelse	53
11.8 KAD og kommunal helsetjeneste	53
11.9 Eldre og pleietrengende	54
11.10 Forbud mot totalitære tiltak og diskriminering på medisinsk grunnlag	54
11.11 Rehabilitering	55
11.12 IKT i helse	55
11.13 NAV	55
11.14 Rusomsorg og forebygging	56
11.15 Alkoholpolitikk	57
11.16 Pensjonister	57
 12. Barne- og familievern	 59
12.1 Familiefokus	59
12.2 Det biologiske prinsipp	59
12.3 Barnekonvensjonen	60
12.4 Uavhengige sakkyndige	60
12.5 Rettslig kjennelse før akuttiltak	60
12.6 Bekymringsmeldinger	60

12.7 Omorganisering	60
12.8 Kompetanseheving	61
12.9 Finansiering	62
12.10 Ekstern kontroll	62
13. Samepolitikk	63
13.1 Sameting og samisk språk	63
13.2 Reindrift	63
14. Innvandring og flyktninger	65
14.1 Verdigrunnlag	65
14.2 Flyktninger og asyl	65
14.3 Immigranternes rettigheter	66
15. Justis og beredskap	68
15.1 Politi	68
15.2 Trygge omgivelser	69
15.3 Pornografi	70
15.4 Domstolene	70
15.5 Kriminalomsorgen	71
15.6 Sivil beredskap	72
15.7 C-REX – Senter for ekstremismeforskning	72
16. Forsvar og Heimevern	73
16.1 Verneplikt	73
16.2 Styrking og oppgradering	73
16.3 Heimevern og sivilforsvar	74
16.4 Den Norske redningsgruppen Norsar, og Feltsykehus	74
16.5 Veteraner	75
17. Norge i verden	76
17.1 EU	76
17.2 EØS	77
17.3 ACER	77
17.4 Schengen	77
17.5 FN	78
17.6 Midtøsten og Israel	79
17.7 Bistand	80

Handlingsprogram 2025-2029

Konservativt ble stiftet for å fremme de grunnleggende verdiene som har gjort Norge til et trygt, stabilt og fremgangsrikt samfunn gjennom generasjoner. En del av disse verdiene har forvitret de siste årene, og det har gitt oss lover som bare for en generasjon eller to siden var helt utenkelige. Når Konservativt tar kampen om Norges framtid, vil det helt naturlig bli et fokus på en del av disse sakene. Vår visjon strekker seg likevel lenger enn til noen utvalgte symbolsaker. Vår ideologi er dypt forankret i Bibelen og det kristne verdensbildet, preget av respekt for livet, individets frihet og hver enkelts ansvar for eget liv og sin nestes ve og vel. Dette fundamentet legger en grunn for en sunn og solid utvikling av hele samfunnet, og vi kan derfor tilby en bred plan og en helhetlig politikk for dette landet.

1. Ekteskap og familie

Konservativt mener solide ekteskap og familier er den viktigste byggesteinen for et sterkt og sunt samfunn. Vi vil løfte fram det varige, monogame forholdet som norm og ideal, og definere ekteskapet som en livslang forening mellom én mann og én kvinne. Vårt mål er sterke, robuste familier med sterk foreldrerett og eierskap til egne barn, og med stor frihet til å innrette sine liv som de ønsker.

Alle barn har rett til både en mor og en far, og til å kjenne sitt eget opphav. Vi vil derfor motarbeide alle forsøk på å gjøre barn til et objekt som skal produseres utenom den trygge rammen av en biologisk mor og far. Det er viktig at hele lovverket, både ekteskapsloven, adopsjonsloven, barneloven og bioteknologiloven, bygger på prinsippet om at alle barn har rett til å vokse opp med begge sine biologiske foreldre.

1.1 Kjønn

Konservativt vil tydelig anerkjenne naturens to kjønn, og løfte fram forskjellen i alle livets faser. Et mindretalls subjektive opplevelse av kjønnsidentitet skal ikke slette ut den allmenne orden og gjøres til norm for det store flertallet. Vi vil som bærende prinsipp i all lovgivning forholde oss til de objektive størrelsene mann og kvinne, og ta avstand fra subjektive og emosjonelle kriterier som rettesnor i den offentlige diskursen.

Konservativt vil:

- Motarbeide og reversere innføring av kjønnsnøytralt språk (f.eks. fødeperson til fødekvinne)
- Kreve biologisk forståelse av all undervisning i all grunnskoleutdanning og VGS om kjønn
- At Helsedirektoratet skal tildele midler til forskning på kjønnsdysfori
- Stoppe all kjønnskorrigerende behandling i offentlig regi
- Gi støtte til organisasjoner for pårørende og pasienter med kjønnsdysfori, der omsorgen veileder barn, ungdom og unge voksne til en trygg framtid i sin egen kropp uten medisinske inngrep

- Gi behandling og oppfølging for detranisjonerte, personer som angrer på kjønnskorrigerende inngrep
- Ansvarliggjøre behandlere ved å gi fri rettshjelp til personer som opplever at medisinsk kjønnskorrigerende var en feil behandling eller ga et resultat som ikke svarte til lovnaden
- Fjerne alle støtteordninger fra Udir, Helsedirektoratet og Bufdir som har til hensikt å spre ny forståelse av kjønn og seksualitet i samfunnet, såkalt skeiv teori
- Gi helsepersonell reservasjonsrett i forhold til kjønnskorrigerende inngrep

1.2 Ekteskapet

Konservativt mener det monogame, livslange forbund mellom mann og kvinne er det beste grunnlaget å bygge samfunnet på, og det naturlige utgangspunkt for reproduksjon. Denne forståelsen av ekteskapet har lange, ubrutte tradisjoner både i Norge og i resten av verden, og Konservativt mener det er rett og viktig å gi denne samlivsformen en juridisk særstilling også i framtiden. Konservativt vil også anerkjenne de åpenbare forskjellene mellom mann og kvinne, og gi begge kjønn rom (muligheter?) til å leve ut sine naturlige roller på egne premisser. Likestilling skal være frihet og like muligheter, ikke et krav om identiske liv. Konservativt vil derfor normalisere ekteskapslovgivningen og gå tilbake til den ekteskapsloven som gjaldt før innføring av kjønnsnøytral ekteskapslov.

Konservativt vil:

- Kreve en offentlig utredning i forhold til den kjønnsnøytrale ekteskapsloven, og arbeide for at den skal reverseres
- Legge bedre til rette for flere ekteskap
- At kriterier for all adopsjon er at det er et gift par, mann og kvinne
- At kriterier for assistert befruktning er at det er et gift par, mann og kvinne
- At ekteskapet mellom mann og kvinne skal formidles i grunnskoleutdanningen som den mest stabile rammen for samliv og foreldreskap
- At Bufdir skal tildele drifts- og prosjekttilskudd til ideelle organisasjoner og interesseorganisasjoner som jobber for å informere samfunnet om fordelene ved monogame ekteskap mellom mann og kvinne, og for at ektefolk skal ønske flere barn.

1.3 Barn

Barn i alle aldre skal ha samme vern om liv og helse som voksne. De skal ha den nødvendige trygghet og stabilitet gjennom alle faser av oppveksten, så de kan trives og utvikle seg etter egne evner og forutsetninger.

Konservativt vil legge til rette for at barn i størst mulig grad kan være sammen med foreldrene i de tidlige leveår, og på den måten danne sterke og nære bånd til egen familie. Dagens ordning med fødselspermisjon bør videreføres, men hvem av foreldrene som skal være hjemme med barnet, bestemmes av foreldrene selv. Ved småbarnsadopsjon gjelder samme permisjonsregler som ved fødselspermisjon.

Konservativt er av den oppfatning at barn bør vokse opp med både mor og far, og vil derfor ikke tillate at likekjønnede par får adoptere, benytte kunstig befruktning eller fungere som fosterhjem. Kunstig befruktning skal være forbeholdt tokjønnede ektepar som av helsemessige grunner har problemer med å få barn.

Konservativt vil:

- La foreldre dele foreldrepermisjonen seg imellom som de selv ønsker
- Si nei til alle former for surrogati og eggdonasjon
- Si nei til sæddonasjon
- Si nei til forskning på befruktede egg
- Øke engangsstønadene til 1G
- Foreldre får til sammen 1G i skattefradrag for hvert fødte barn, opp til barnet er 18 år.
Ordningen gjelder opp til og med 4 barn
- Studielån omgjøres til stipend ved fødsel i studieåret
- Kvinners permisjonsrettigheter opprettholdes ved flere påfølgende fødsler.

1.4 Andre samlivsformer

Selv om Konservativt mener det tradisjonelle ekteskapet mellom mann og kvinne er den beste og mest stabile samlivsformen, må vi forholde oss til at noen velger andre måter å leve livet på. I tilfeller der barn kan bli en naturlig del av bildet, mener vi det er behov for gode juridiske ordninger både for arv og oppløsning av forhold. Samlivsformer som ikke naturlig involverer barn tilhører den private sfære og trenger ikke anerkjennes eller reguleres av lovverket.

1.5 Samlivsbrudd

Vi erkjenner at samlivsbrudd forekommer, og det kan være et til dels høyt konfliktnivå mellom partene i forbindelse med barnefordeling. Vi vil dempe konfliktnivået, og stimulere til at partene selv finner de løsninger som er best for felles barn. Både økonomisk urettferdighet og sabotasje av samvær må adresseres. Det må legges til rette for at begge foreldrene får delta aktivt i barnas oppvekst.

Vi ønsker å fjerne økonomi som et kriterium for tildeling av samvær. Vi vil derfor endre ordningen med barnebidrag. Hver av foreldrene dekker egne utgifter ved samvær. Ved delt omsorg bør begge foreldrene få sin andel av barnetrygden. Ordningen med utvidet barnetrygd fjernes.

I tilfeller der barnet er under barnevernets omsorg, skal foreldrene som hovedregel ha like rettigheter til samvær med barnet.

Konservativt vil:

- Styrke fars rettigheter som omsorgsperson ved samlivsbrudd
- At utgifter til parterapi skal være fradragsberettiget på skatteseddelen

- At skilte og separerte med felles barn regelmessig skal møte til samværsterapi for å lære å kommunisere sammen til det beste for barna
- Styrke fars rettigheter som omsorgsperson ved samlivsbrudd
- Fjerne skattefordeler og økonomiske tillegg ved skilsmisse for en hovedforsørger
- Endre reglene ved barnebidrag på en mer rettferdig måte

1.6 Barnehage

Barn trenger solide relasjoner med sine aller nærmeste og de første leveårene er særlig viktig for barns tilknytning. Konservativt har det grunnleggende syn at barn bør tilbringe mest mulig tid med sine foreldre når de er små. Det er et risikabelt eksperiment å institusjonalisere en hel generasjon fra de er små. Vi mener derfor det er uheldig at barnehage i vårt samfunn er blitt normen snarere enn unntaket, og vil arbeide for at foreldre som ønsker det kan være hjemme med egne barn de første leveårene.

Når det er sagt, er det viktig at tiden som tilbringes i barnehage er best mulig for barnet. Barnehagene må derfor ha mest mulig kvalifisert og stabilt personell, gode fasiliteter og mange nok voksne på jobb hver dag. Barnehagene skal være trygge for barna ved at det alltid er tilstrekkelig personale til stede, vikarer blir brukt ved sykdom, arealforskriftene blir fulgt ute og inne, og ved at leker og utstyr er trygge og godkjent.

Konservativt betrakter ikke barnehagen som en del av utdanningskjeden til barna. Utbygging/drift av barnehager er derfor ikke et offentlig ansvar, men en oppgave for marked og frivillighet. Vi ønsker primært ikke en offentlig finansiert barnehage, men vil la foreldrene beholde mer av pengene sine selv gjennom lavere skatter. På den måten gjøres det ikke forskjell på dem som bruker barnehage, privat barnepass eller er hjemme med barna selv. Slik kan hver familie fritt velge den beste løsningen for seg selv.

Konservativt ønsker en gradvis avvikling av offentlig finansiering av barnehager. I denne overgangen vil vi innføre en stykkprisordning der pengene følger barnet. Det vil si at foreldrene får utbetalt et månedlig beløp som de kan bruke til offentlig eller privat barnehage, til barnepass eller som kontantstøtte. Denne stykkprisen vil da erstatte dagens kontantstøtteordning, og betales ut skattefritt til dem som ikke benytter barnehage opp til et nærmere angitt tak. Denne ordningen skal gjelde alle norske statsborgere med barn i den aktuelle alderen.

Konservativt vil beskytte barn i alle aldre mot ideologisk forvirring og påtrengende voksentematikk. Vi vil derfor si nei til Rosa kompetanse og andre forsøk på å introdusere seksualitet og kjønnsforvirring inn i lek, læring og kultur i barnehagen.

Konservativt vil:

- Demme opp for strukturer i samfunnet som presser begge foreldrene i arbeid mens barna er små
- Legge til rette for at foreldre som ønsker det selv kan ta seg av sine barn mens de er små

- Opprettholde minimumskrav til bygg og personell før godkjenning av barnehager
- Likestille offentlige og private barnehager økonomisk gjennom stykkprisordning
- Redusere offentlige utgifter til barnehage
- Innføre maksimaltid for barn i barnehage
- Si nei til døgnåpne barnehager
- Si nei til Rosa kompetanse i skole og barnehage
- At barn skal bli kjent med bibelfortellinger og kristne barnesanger også i barnehagen
- At barnehage i hovedsak skal handle om lek, ikke pedagogikk
- Redusere krav til pedagogisk utdanning for barnehagepersonell
- Gi støtte til foreldre med norsk statsborgerskap som ikke bruker barnehage
- Legge til rette for at barn som ikke er skolemodne i sitt 6. leveår kan få utsatt skolestart
- Fjerne barnebøker som introduserer skeiv teori og skaper forvirring rundt barns kjønn
- Hindre at drag-shows o.l. vises i offentlige barnehager og skoler

2. Retten til liv

Konservativt legger til grunn at en kvinne blir gravid i øyeblikket befruktningen skjer og et nytt menneske med unikt DNA, ulikt mora sitt, blir til. Av denne grunn betyr abort at et menneskeliv avsluttes, noe Konservativt mener er etisk galt. Vi tror også at mange kvinner ikke er klar over realiteten, og at det behøves store opplysningskampanjer.

I et ideelt barnevennlig samfunn er abort utenkelig, unødvendig, illegitimt og illegalt, fosteret er innrømmet fullt menneskeverd og definert som et menneske med juridisk vern og menneskerettigheter, gravide får all nødvendig hjelp fra en verdibevisst familie og befolkning som betrakter barn som en gave og ressurs, og som har stemt inn et stortingsflertall som forsvarer lover om fosterets rett til å leve. Selv om samfunnet ikke er ideelt i dag, er det idealet vår politikk vil tilrettelegge for.

Abort er å ta livet av et menneske på et tidlig utviklingsstadium. Bioteknologiske tester som kan avdekke kjønn, utseende, utviklingsavvik, sykdom og fremtidig helserisiko, muliggjør sorteringsabort. I et sorteringssamfunn vil abortsynet påvirke samfunnets menneskesyn.

Nedvurdering av foreldrerollen og abortpress må ansees som et overgrep mot kvinnen, mannen og barnet.

2.1 Vern om det ufødte liv

Konservativt vil arbeide for en lovfestet rett til liv fra unnfangelse til naturlig død.

Vi vil at alle barn i Norge skal bli født og få vokse opp i trygghet. Konservativt vil derfor arbeide så bredt som mulig for å få ned aborttallene, gjennom både økonomi, helsevesen, jus, sosiale strukturer og holdningsskapende arbeid. Vår nullvisjon innebærer å se grundig på årsakene til abort i Norge, og sette inn tiltak som kan hjelpe gravide å fullføre sitt svangerskap. Vi vil fremme frivillige organisasjoner som arbeider for å hjelpe vordende mødre. Vi vil også se på økonomiske tiltak som vil gjøre det lettere for enslige gravide å bære fram barnet, og gjøre det enklere med innenlands adopsjon når målet er at et barn kan bæres frem.

Både offentlige etater og den aktuelle fastlegen skal ha plikt til å informere gravide om barnets utvikling, om eksisterende støtteordninger, om de etiske betenkelighetene med abort og om mulige senskader for mor. Det skal også informeres grundig om mulige psykiske og følelsesmessige konsekvenser på lang og kort sikt for både mor og far.

Gravide skal ha rett på en samtaletime med kvalifisert helsepersonell tidlig i graviditeten. Denne skal ha fokus på juridiske rettigheter og muligheter for praktisk og økonomisk hjelp. Leger og annet helsepersonell skal ikke på eget initiativ foreslå abort for en gravid pasient.

Konservativt vil:

- Grunnlovsfeste retten til liv fra unnfangelse til naturlig død

- Løfte fram en nullvisjon for provosert abort i Norge
- Innrømme fosteret status som menneske med konstant og ugraderbart menneskeverd
- Arbeide for lovendringer som kan bidra til å senke aborttallet i Norge
- Legge bedre til rette for innenlands adopsjon
- Legge til rette for organisasjoner som driver opplysningsarbeid for gravide
- Legge ned abortnemndene, og avvike deres mulighet til å innvilge dispensasjon for senabort etter ordinær abortgrense
- Si nei til blodtesten NIPT
- Beskytte fosteret fra diskriminerende sorteringsabort på grunnlag av egenskaper som kjønn, utseende, utviklingsavvik, sykdom, antall og diagnose
- Si nei til bruk av aborterte fostre i industri eller medisinsk øyemed, herunder forskning på stamceller fra ufødte barn
- Gjennomføre vedvarende folkeopplysning til alle aldersgrupper om hva graviditet er og når livet starter
- Gjennom skole og helsevesen øke bevisstheten rundt konsekvensene av uforpliktende seksuell omgang
- Endre retningslinjer ved abort: Alle aborterte fostre skal begraves på kirkegård ved anonym gravlund, og ikke destrueres som alt annet biologisk materiale
- Stimulere til videre forskning og tiltak for å redde fosterets og morens liv i livstruende situasjoner

2.2 Reservasjonsrett

Så lenge selvbestemt abort er tillatt i Norge, skal det være full reservasjonsrett for alt helsepersonell. Ingen skal føle noe juridisk eller emosjonelt press til å delta i et inngrep som strider mot deres samvittighet.

2.3 Ungdom og informasjon

Ungdom som står i livets formingsfase bør gjennom ungdomsskole og videregående skole få relevant undervisning og informasjon om familie, barn og graviditet. Konservativt vil etablere en ansvarlig rolleforståelse blant gutter og jenter, at seksualitet og samliv har konsekvenser for livet.

Konservativt vil:

- Stimulere til norsk forskning på konsekvensene av abort
- Ha undervisning i skolen om seksualitet, grenser, konsekvenser og foreldrerolle
- Informere i skole og helsevesen om tilgjengelig velferdstilbud og tilpassede hjelpeorganisasjoner ved tenåringsgraviditet

2.4 Uønsket graviditet

En uønsket graviditet setter livet litt på vent, og det er mange forhold som naturlig må avklares.

Konservativt vil styrke kvinnens økonomiske rammebetingelser, slik at det ikke er sosial status, økonomi, eller praktiske eller sosiale hindre for å bære fram barnet. Vi vil også styrke frivillige organisasjoner som kan fungere positivt, særlig opp mot enslige mødre, gravide som bærer på foster med utviklingsavvik, eller graviditet etter overgrep, o.l. For kvinner med ulik grad av rusproblemer vil Konservativt omdefinere Barnevernet til et Familievern, hvor fokus er på å styrke mor-far-barn relasjonen.

Konservativt vil:

- At gravide skal informeres om fosterets utvikling, etiske betenkeligheter, og risiko for fysiske og psykiske ettervirkninger etter abort
- At gravide skal informeres om velferdstilbud før og etter fødsel, økonomiske støtteordninger og frivillige hjelpeorganisasjoner for mor og barn
- Innføre obligatorisk refleksjonstid på tre dager mellom første abortkonsultasjon med registrering for abort, og andre abortkonsultasjon hvor selve abortinngrepet skjer
- Tilrettelegge for etablering av pro-life sentre
- At alle gravide som planlegger abort, må få ultralyd og samtale med jordmor
- Tilrettelegge optimalt for adopsjon av norske barn
- Gjennomføre vedvarende folkeopplysning til alle aldersgrupper om hva graviditet er og når livet starter

2.5 Farskap

I dagens abortdebatt er mannen på mange måter satt til side, og har lite eller ingenting å stille opp med for sitt eget barn. Mannens stemme skal tillegges vekt, dersom han ønsker å beholde barnet. I slike tilfeller bør mannen få anledning til å ta juridisk eneansvar for barnet etter fødselen. En far må ha rett til å kreve DNA-test om han er i tvil om farskapet, når som helst. Til tross for at han har underskrevet på farskapspapirer.

Konservativt vil:

- Tilby abortsamtale ved uenighet med mor for å sikre mannens stemme
- Gi far anledning til å ta juridisk eneansvar for barn som ikke er ønsket av mor
- Styrke forskningen på menn og abort, og kunngjøre resultatene
- Legge til rette for frivillige organisasjoner som tilbyr samtale og fellesskap for menn som har opplevd at deres barn ble abortert
- Gi far retten til å kreve DNA test

2.6 Adopsjon

Konservativt ønsker å fremme innenlands adopsjon på lik linje med utenlandsadopsjon, og tilby pro-life adopsjon som et alternativ til alle gravide som søker abort. En utvidet løsning for adopsjon vil stimulere til at flere barn vokser opp.

2.7 Aktiv dødshjelp

Konservativt mener livet er ukrenkelig fra unnfangelse til naturlig død. En naturlig konsekvens av dette, er at vi vil bekjempe alle skritt i retning av aktiv dødshjelp i Norge. Vi mener det i enkelte tilfeller kan forsvares å avslutte livsforlengende behandling, men ikke aktivt å avbryte et annet menneskes liv. Nødvendig smertelindring som kan medføre at livet forkortes anses ikke som aktiv dødshjelp. Vi ønsker å legge tilrette for god omsorg og lindrende behandling slik at mennesker i sårbare situasjoner ønsker å leve og har et verdig liv til det siste.

3. Tro og livssyn

Alle mennesker, enten man er religiøs eller ikke, har et grunnleggende syn på livet og verden. Med dette følger et sett verdier og holdninger som preger avgjørelser og legger føringer for adferd. Det finnes ingen nøytral grunn, vi tar alle med oss den vi er og det vi mener inn i alle livets situasjoner. Konservativt mener derfor at det hverken er mulig eller ønskelig å gjøre tro og personlige overbevisninger til en privatsak alene. Man er den man er i alle livets sammenhenger, og man skal ha rett til både å praktisere og forfekte sin tro i frihet.

Konservativt ønsker å bevare et kristent verdigrunnlag i Norge, og et fortsatt administrativt skille mellom kirke og stat. Vi vil bekjempe forsøk på å gjøre ateisme og humanisme til styrende livssyn i det offentlige rom. Det gjelder også ideologier hvis praksis kommer i strid med norsk lov.

3.1 Statens fundament

Konservativt vil at det i Grunnloven skal framgå tydelig at Den norske stat fortsatt skal bygge på verdiene i den kristne kulturarven som har preget samfunnet og menneskene i Norge fra kristenretten ble satt på Moster i 1024 og frem til i dag. Her er morallovene i De ti bud, menneskeverd, personlig frihet og nestekjærlighet viktige elementer.

Staten skal legge til rette for at alle innbyggere kan utøve sin tro i frihet og trygghet, men bør sikre de grunnleggende verdiene som har skapt det samfunnet vi har formet gjennom generasjoner. I dette mandatet ligger en plikt til å fremme kunnskap om vår kristne arv, og en forståelse av nasjonens kristne identitet og symbolbruk. Kristentroen og betydningen av denne bør løftes fram i det offentlige rom. Konservativt mener derfor at Staten i alle naturlige sammenhenger skal fremme kristen kultur og identitet, og på den måten danne et bolverk mot holdninger og menneskesyn som strider mot denne arven.

Konservativt vil:

- Bygge videre på verdiene i den kristne kulturarven
- Sikre alle mennesker religionsfrihet
- At staten tar et aktivt ansvar for å fremme kristen tro og tanke

3.2 Religions- og ytringsfrihet

Konservativt legger stor vekt på menneskers rett til selv å velge sin tro og sitt livssyn. Et moderne samfunn har rom for ulike tanker, meninger og livssyn, og retten til å følge sin overbevisning og samvittighet er en sentral idé i kristen tanke. Ytringsfrihet er den grunnleggende retten til å gi uttrykk for egne meninger i en demokratisk rettsstat.

Alle mennesker må få praktisere sin tro fritt så lenge den ikke fordrer handlinger som bryter med norsk lov.

Konservativt vil ha et robust lovverk som regulerer adferd, ikke tro, meninger og holdninger. Lovverket skal ikke legge flere hindringer i veien for religionsutøvelse enn nødvendig for å sikre det alminnelige rettsvern. Det skal ikke misbrukes til å kneble religiøse ytringer og snevre inn retten til tro og tale. Konservativt vil at loven skal være solid forankret i Grunnloven, representere våre felles verdier, gjelde likt for alle og håndheves med fasthet. Ytringer som ikke direkte oppfordrer til kriminelle handlinger skal være tillatt. Vi vil derfor avvise begrepet «hatkriminalitet» og gå inn for å fjerne straffelovens §185 (Rasismeparagrafen).

Konservativt mener alle trossamfunn må sikres full frihet i lære- og ansettelsessaker. Staten skal ikke bruke økonomi eller andre pressmidler for å fremme sin ideologi i eller stille teologisk krav til trossamfunn.

Konservativt vil endre paragraf 1 i Likestillings- og diskrimineringsloven, så den ikke fremmer en naturstridig kjønnsideologi eller griper inn i den private sfære med en slik agenda.

Vi vil også fjerne paragrafene i Straffeloven som omhandler konverteringsterapi, siden de er i strid med artikkel 18 i menneskerettighetene, som Norge har forpliktet seg på gjennom paragraf 92 i Grunnloven. Menneskerettighetene sier at vi har fri religionsutøvelse. Paragrafene om konverteringsterapi kan hindre essensiell kristen religionspraksis.

Konservativt vil:

- Sikre at den indre selvbestemmelsesrett forblir reell i alle tros- og livssynssamfunn
- Sikre frihet til både religionskritikk og religiøse ytringer
- Sikre kristne menigheter vigselfrett og retten til egne vigselfritualer
- Fjerne straffelovens §185 (Rasismeparagrafen) som omhandler såkalt «hatkriminalitet»
- Endre paragraf 1 i Likestillings- og diskrimineringsloven

3.3 Politisk islam

Det er få ting som utfordrer den vestlige forståelsen av frihet så mye som politisk islam og framveksten av islamisme i vårt land og i vår verdensdel. Den friheten som lenge har kjennetegnet det norske samfunnet er ikke vunnet én gang for alle, og kan ikke tas for gitt. Den må stadig forsvares og kjempes for.

Det har vist seg vanskelig å diskutere, kritisere og utfordre innhold og praksis i denne ideologien uten å bli møtt med vold og trusler om vold. I et fritt og demokratisk samfunn må det være høyde for å uttrykke både skepsis og kritikk av andres tro og verdier uten å skremmes til taushet.

Islamisme truer også trosfriheten, da det er et uttalt forbud i Islam mot å forlate troen eller konvertere til en annen religion. Norge skal også i framtiden være et land mennesker kan flykte til, og ikke må flykte fra.

Vi vil også avvise alle forsøk på å utvikle parallelle lovverk og religiøse domstoler i Norge. Vi vil heller ikke tillate offentlig bruk av religiøse plagg som virker undertrykkende, truende eller som er egnet til å skjule bærerens identitet.

Konservativt vil:

- Avvise alle former for sharia-lovgivning i Norge
- Forby niqab i det offentlige rom
- Forby all bruk av hijab i uniformer og offentlige stillinger
- Forby direkte og indirekte utenlandsk finansiering av moskeer i Norge
- Stenge moskeer som fremmer vold og terror
- Nekte terrororganisasjoner og mennesker som støtter terrorisme adgang til riket
- Utvise og inndra statsborgerskap for islam-baserte aktivister og terrorister med utenlandsk opprinnelse

3.4 Den norske kirke

Den norske kirke har i generasjoner vært et sted for gudsdyrkelse, fellesskap og trosopplæring for store deler av det norske folk. Fortsatt er et overveldende flertall av befolkningen medlemmer i Kirken, og for mange har den en sentral plass i livets betydningsfulle øyeblikk.

Selv om vi i prinsippet mener at alle religiøse samfunn bør være økonomisk og administrativt adskilt fra Staten, anerkjenner vi at Kirkens primærfunksjoner må opprettholdes gjennom offentlig finansiering. Vi vil som en del av dette at Opplysningsvesenets fond i sin helhet føres tilbake til Den norske kirke, sammen med et tydelig ansvar for vedlikehold og rehabilitering av kirker og tilhørende eiendommer. Den delen av bygningsmassen som er regulert av kulturminneloven skal fortsatt ivaretas av offentlige midler i samarbeid med eier.

Konservativt vil:

- Opprettholde Kirkens primærfunksjoner gjennom offentlig finansiering
- Tilbakeføre Opplysningsvesenets fond til Den norske kirke i sin helhet
- Sette av offentlige midler til vedlikehold av kulturminner

3.5 Andre trossamfunn

Kristne menigheter og andre trossamfunn dekker mange menneskers åndelige behov, og er ofte en fruktbar ressurs for lokalsamfunnet. Konservativt mener derfor at staten bør legge til rette for at mennesker kan få trygge og gode rammer rundt utøvelsen av sin gudstro.

Konservativt vil styrke selvbestemmelse og økonomi for menigheter og trossamfunn. Vi ser det som ønskelig at trossamfunn blir mindre avhengige av statlig støtte, og vil redusere, og på sikt fjerne, tilskudd til tros- og livssynssamfunn. Trossamfunn som oppfyller §1 i loven om tilskudd til livssynssamfunn fra 1981, kan få støtte i form av skattelette, momsfristak og gode fratrekksordninger for frivillige gaver.

Mennesker skal sikres trosfrihet. Konservativt mener likevel det er legitimt for staten å fremme og ivareta verdier som har lang tradisjon i landet, for på den måten å bevare vår kristne kultur og tankesett.

Konservativt vil:

- Sikre at den indre selvbestemmelsesrett forblir reell i alle tros- og livssynssamfunn
- Avvikle direkte økonomisk støtte til alle trossamfunn
- Sikre kristne menigheter vigselfrett og retten til egne vigselfritualer
- Kirkelig vigselfrett skal ikke utløse en vigselfplikt
- Arbeide for å innføre fullt momsfratak for menigheter og frivillige organisasjoner
- Fjerne taket på skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner, samt utvide ordningen til lokale organisasjoner og prosjekter
- At fridager utenom norske helligdager må tas av opparbeidede feriedager

4. Stat og kommune

Konservativt er et verdikonservativt parti som ønsker å bevare og beskytte Norge som en fri og selvstendig nasjon. Vi ser positivt på fruktbart samarbeid mellom frie og selvstendige nasjoner, men ønsker ikke en utvikling mot overnasjonale myndigheter og politisk globalisme.

Nasjonalstaten fungerer best med relativt homogen kultur og få religiøse skillelinjer. Det er derfor viktig å føre en klok innvandringspolitikk som ikke undergraver statens stabilitet og indre styrke over tid.

4.1 Grunnloven og demokrati

Norge skal forbli et fritt og uavhengig demokrati som beskrevet i Grunnloven. Suverenitet skal ikke avgis i strid med Grunnlovens paragrafer 1 og 115, hverken i enkeltsaker eller i summen av enkeltsaker.

Konservativt vil:

- Verne om Grunnloven
- Kun norske nasjonalflagg skal brukes i offentlig virksomhet og på offentlige flaggstenger
- Si nei til overnasjonal styring
- Si ja til internasjonalt samarbeid, primært i form av bilaterale avtaler
- Begrense innvandringen

4.2 Krav til representasjon

Konservativt ser med bekymring på at Norges lovgivende forsamling fylles med politikere som har sitt verv som yrke og mangler nødvendig erfaring utenfor politikken. Vi ønsker derfor å innføre noen enkle krav og begrensninger for de som skal lage lover som angår oss alle: Ingen skal være valgbare til Stortinget før året de fyller 25 år. Det innføres en tidsbegrensning på tre sammenhengende perioder. Etter en periode med fravær kan man velges inn på nytt. Fravær grunnet annet arbeid i politikken, som deltagelse i regjering, regnes ikke med. Etter avsluttet periode skal det være fem års karantene mot lobbyvirksomhet inn mot politiske organer for både stortingsrepresentanter, statsråd og sentrale stillinger rundt disse.

Vi vil gjeninnføre mulighetene for stryking og kumulering ved valg på alle nivåer.

Konservativt vil:

- Innføre alderskrav til Stortinget (25 år)
- Innføre tidsbegrensning på Stortinget (3 sammenhengende perioder)
- Erstatte 1. mai med 8. mai som offentlig høytidsdag
- Kun norske statsborgere skal ha stemmerett
- Gjeninnføre mulighet for stryking og kumulering

4.3 Mindre byråkrati

Det er et overordnet mål for Konservativt å redusere offentlig byråkrati i størst mulig grad. I all forvaltning ønsker vi at saker løses på lavest mulig nivå, og så nær den det gjelder som mulig. Staten skal primært løse oppgaver som ikke kan løses på kommunalt nivå, kommunen primært det som ikke kan løses i familie og nabolag. Dette sikrer størst mulig frihet, mangfold og følelse av eierskap for den enkelte.

Konservativt vil utrede avvikling av fylkeskommunen som administrativ størrelse. Oppgaver som i dag tilfaller fylkeskommunen, legges til henholdsvis kommune og stat.

Konservativt vil satse tyngre på kommunen som styringsenhet. Dagens ordning innebærer sterke føringer fra sentralt hold, og gir liten frihet for lokaldemokratiet. Vi vil derfor gi kommunene større frihet i forhold til budsjett og tilpasning av regler og forskrifter til lokale forhold.

Konservativt ser positivt på at kommuner som av historiske, geografiske og demografiske grunner hører naturlig sammen, slår seg sammen til større enheter. Dette bør imidlertid skje frivillig og uten økonomisk press, etter avstemninger i befolkningen.

Konservativt vil også kreve økt bruk av folkeavstemninger i andre avgjørende veivalg for nasjonen.

Konservativt vil:

- Utrede avvikling av fylkeskommunen
- Gi kommunene større råderett over økonomi og arealplanlegging
- Kreve bindende folkeavstemning ved planlagte kommunesammenslåinger
- Forenkle offentlig sektor, slik at behandlingstid og kostnader reduseres
- Sikre tilgang til alle offentlige tjenester, også til de som ikke bruker datamaskin
- Kreve folkeavstemning i viktige saker

4.4 Desentralisering og kostnadskontroll

Konservativt vil ta hele landet i bruk. Der det er praktisk mulig vil vi legge offentlige institusjoner utenfor Oslo. Kriterier kan være nærhet til relevant næringsliv eller forskings- og utdanningsinstitusjoner. Dette bidrar til arbeidsplasser og generell økonomisk vekst i distriktene.

Direktører og ledere i offentlige foretak skal ha konkurransedyktige vilkår, men Konservativt vil lovregulere pensjonsordninger og avtaler om bonus og etterlønn. Offentlige ledere må tilsettes ut fra skikkethet og kompetanse, ikke av politiske eller ideologiske grunner.

Laveste terskelverdi for offentlige anbud bør økes til 1 million, for å unngå unødig byråkrati for det offentlige og unødig tidsbruk for private bedrifter. Vi vil gi kommunene større frihet til å gjøre lokale innkjøp for mindre enn det som blir gjort i dag.

Konservativt vil:

- Lovregulere etterlønninger og pensjonsordninger i offentlige lederstillinger

4.5 Byggesak

Konservativt ønsker at det skal være mulig for alle å skaffe seg bolig, uten å måtte binde opp to fulle inntekter over flere tiår. Det må bli enklere å bygge egen bolig uten for mange formalkrav, eller kostnadsdrivende særkrav til utforming og tekniske løsninger. Vi vil ha et lovverk som gjør det enkelt og rimelig å bygge egne boliger etter ulike ønsker og behov.

Utbyggingsområder skal reguleres, men ikke detaljstyres eller reguleres etter individuelt skjønn. Det skal være frihet innenfor enkle regler, som ivaretar godt naboskap og ønske om individuell frihet og utfoldelse på egen eiendom. Dette vil fremme en variert, naturlig og levende boligmasse.

Lovverket skal primært rettes inn mot å lage et romslig rammeverk som gir nøytrale og forutsigbare forhold for alle.

Konservativt vil:

- Forenkle prosedyrene for offentlige anbud, og heve laveste terskelverdi
- At kommunens arealplan blir styrende for arealbruken
- At staten ikke skal ha innsigelsesrett på kommunale arealplaner, heller ikke på reguleringsplaner
- Forenkle Plan- og bygningsloven
- Differensiere 100-metersregelen
- Pålegge kommuner med boligmangel å frigjøre egne arealer til boligformål
- Liberalisere krav og redusere skatter knyttet til utleieenheter/sekundærboliger
- Fjerne dokumentavgiften for førstegangskjøpere

4.6 Frie inntekter og konkurranse

Kommunene skal som hovedprinsipp finansieres ved overføring fra Staten, og ved gebyrinntekter etter selvkostprinsippet. Barnehage, skole og omsorgsplasser skal finansieres etter antall brukere, slik at private aktører kan konkurrere med det offentlige i å levere tjenester til samfunnet. Slik konkurranse utfordrer innovasjon og utvikling både i privat og offentlig sektor, og driver samfunnsutviklingen fremover.

Konservativt ønsker at kommunene skal få en større andel av skattlegging av næringslivet, slik at kommunene får økt fokus på tilrettelegging for verdiskaping og arbeidsplasser. Denne type inntekt skal komme på toppen av grunnfinansieringen fra Staten, og ikke komme til fratrekk for statlig overføring.

4.7 Likestilling

Konservativt legger til grunn at begge kjønn skal ha samme frihet til å velge utdanning og karriere ut fra evner og interesser og betales likt for samme jobb. Målet er ikke en forsert fordeling av kjønn i alle sammenhenger, men like muligheter for alle.

Konservativt vil derfor bort fra hele ideen om kvotering. Alle aktører i marked og forvaltning skal stå fritt til å ansette dem de ønsker uten politisk press. Faglige kvalifikasjoner og personlig egnethet må igjen bli avgjørende ved alle ansettelser.

Konservativt vil derfor fjerne alle regler om kvotering basert på kjønn eller annen gruppeidentitet og forkaste «mangfold, likeverd og inkludering» (DEI) som kriterium i alle sektorer. Det offentlige skal ikke bruke ressurser på DEI.

Som en konsekvens av dette, vil Konservativt å legge ned Likestillingsdepartementet.

Konservativt vil:

- Sikre alle like muligheter, men ikke forsere likt utkomme
- Stemme mot kjønnsnøytralt personnummer
- Fjerne alle krav om kvotering basert på kjønn (kjeller annen gruppeidentitet
- Fjerne interseksjonalitet fra statlige handlingsplaner, lover og direktorater
- Legge ned Likestillingsdepartementet

5. Skole og utdanning

Skolens viktigste oppgaver er å formidle kunnskap, stimulere nysgjerrighet og støtte foreldrene i deres oppdragelse av barna gjennom opplæring, stimulering til nysgjerrighet og sosiale ferdigheter. De første årene på skolen har stor innflytelse på et barns utvikling, og legger et grunnlag for resten av livet. Skolen må ha et sterkt fokus på kunnskap, forståelse og formidling av de verdiene samfunnet er tuftet på. Skolen skal også struktureres med tanke på likeverd mellom jenter og gutter, med tilpasning etter ulike behov for de to kjønnene.

Foreldrene har det overordnede ansvaret for at barna får fostring og undervisning. Den offentlige skolen skal på foreldrenes vegne gi alle barn i Norge et godt skoletilbud. Barnet tilbringer store deler av sin tid nettopp i skolen, og det er viktig at skoledagen fremmer lærelyst, mestring og karakterdannelse. Skolen skal gi den faglige og kulturelle ballasten barnet trenger for å lykkes i familie, arbeid og samfunnsliv.

5.1 Kristendomsfaget

En bred forståelse av kristendommens betydning for utviklingen av norsk kultur er helt vesentlig for å tolke, men også ivareta, vårt samfunns historie, verdier, etikk og tradisjoner. Det er derfor viktig at alle elever i norske skoler får en innføring i det grunnleggende innholdet i den kristne lære, og får kjennskap til den kulturelle skatten som har formet norsk litteratur og tankesett i generasjoner. Konservativt vil derfor at den klassiske kristendomsundervisningen igjen blir en obligatorisk del av læreplanen. Undervisning om andre religioner og filosofier bør legges inn under samfunnskunnskap.

Konservativt vil lovfeste elevers rett til å drive organisert, frivillig arbeid og kunne samles i skolens friminutt, men vil derimot ikke sette av areal dedikert til religiøs utøvelse. Organisert kristen elevaktivitet, som er en positiv faktor for elevers skolehverdag, og skal ikke underlegges unødige restriksjoner.

Konservativt vil:

- Gjeninnføre kristendomsfaget for å gi alle elever solid kunnskap om dens grunnleggende betydning for samfunn og kultur
- Flytte livssyn- og religionskunnskap til til samfunnsfagene
- Sikre elevers rett til å samles til lagsarbeid og kristen forkynnelse også på skolen
- Forplikte alle lærere på å arbeide i henhold til verdiene nedfelt i Norges grunnlov
- Tillate gratis distribusjon av bibler på alle offentlige skoler

5.2 Foreldreretten

Konservativt mener det til syvende og sist er foreldrenes rett og ansvar å påse at barna får den undervisningen de trenger. I Norge er opplæringsplikt, ikke skoleplikt. Det er altså foreldrene selv som skal velge hvor og hvordan barna undervises.

Skolen utgjør en stor del av barnas hverdag, og valg av skole er derfor viktig for mor og fars rett til å velge oppdragelse i tråd med egen overbevisning. Det betyr at det i Norge må være full anledning til å starte og drive friskoler, både ut fra alternativ pedagogikk og på religiøst grunnlag.

5.3 Offentlige og frittstående skoler

Konservativt mener det er et offentlig ansvar å se til at alle i skolepliktig alder har et godt skoletilbud. Som resultat av foreldreretten ser vi skoleverket i tre likeverdige retninger: Den offentlige skolen vil naturlig være den største, men vi mener tilbudet av friskoler må økes betydelig, og at hjemmeskole må bli et reelt alternativ. For å realisere dette mener vi at pengene skal følge eleven. Kommuner skal ikke ha inntekter av elever som ikke går i offentlig skole.

Friskolene og hjemmeskole må skilles fra den offentlige skolen i styringssystemet.

Da friskolene er organisatorisk mindre, og avstanden mellom beslutning og elev er kortere, vil vi utvikle friskolene som pedagogiske laboratorier, der kvalitet og best praksis dyrkes målrettet. Vi vil legge til rette for erfaringsutveksling og kvalitetsevaluering.

Hjemmeskole skal utvikles til et reelt alternativ, der det dannes fungerende nettverk, utvikles egnede læremidler og støtteapparat, og etableres enkle prosedyrer for oppstart.

Konservativt vil:

- Sikre foreldreretten særlig beskyttelse
- Forby politiske markeringer (herunder Pride) i skoler og barnehager
- Gi rom for langt flere friskoler og tilrettelegge for hjemmeskole
- Skille friskoler og hjemmeskoler fra den offentlige skole i styringssystemet
- Innføre en finansieringsmodell hvor pengene følger eleven
- Bruke friskoler som modell for høy læringskvalitet i hele skoleverket
- Legge til rette for at all opplæring får god, ekstern, faglig oppfølging, systematisk underveis-og sluttvurdering og at det skal føres statistikk som er egnet til å vise reelle resultater
- Fjerne kravet om å motarbeide all form for diskriminering for å gi skole og elever frihet til å arrangere ulike aktiviteter. Vi vil derfor fjerne siste setning i §1-3(7) i opplæringsloven
- Beskytte læreren mot påstander om krenkelser og vil derfor fjerne §12-4 i opplæringsloven

5.4 Grunnskolen

Gjennom årtier har myndighetene endret skolen gradvis. Endringene har vært så små at reaksjonene har vært få, men samlet er endringene omfattende. Læringssynet er radikalt endret, verdigrunnlaget forlatt og byttet med holdninger som elevene verken har respekt for eller forholder seg til. Nødvendigheten av autoritet og læring er undergravet. Følgene presenterer seg gjennom svake faglige resultater, der gutter både lokalt, regionalt og nasjonalt skårer betydelig svakere enn jenter. En finner normløshet, uro og kaos i læringssituasjoner, trusler, mobbing og vold mot både medelever og voksne. Skolen er blitt et oppholdssted mer enn en læringsarena, der trivsel gjøres til indikator for læring. Foreldre er bekymret, lærere kjenner seg maktesløse og utsatte, mens rektorer

opplever seg overarbeidet og undergravet.

Konservativt mener skoleverket må reformeres, og at læringsinnholdet skal bygge på vitenskapelighet. Vi vil gjennomgå hvilke ansvar skolen er blitt pålagt for å ivareta marginale grupper interesser, og plassere disse temaene der de hører hjemme – utenfor skolen. Foreningen Fri, Planned Parenthood og andre som formidler rosa kompetanse og radikal kjønnsideologi uten feste i vitenskap, skal ut av skoleverket. Det finnes kun to kjønn, mann og kvinne. Konservativt vil gjenreise sannhet og fakta som kritiske verdier i læringsarbeidet. Ved å myndiggjøre henholdsvis foreldre, lærere og rektorer, vil vi skape en gjennomgående endring i opplæringen.

Vi vil myndiggjøre foreldrene som oppdragere ved å støtte deres valg for egne barn, ved foreldrekurs, ved reelt samarbeid og innsyn. Foreldre skal ha rett til å flytte sin elev til en bedre skole, om de ønsker det. Derfor må kunnskap om skolens kvalitet være offentlig tilgjengelig.

Vi vil myndiggjøre lærerne som autoritet i klasserommet ved et læringsinnhold som er vitenskapelig begrunnet og ved å gi dem støtteapparat, retningslinjer og verktøy som gjør det mulig å lede et mangfold av elever og skape faglighet, arbeidsro og forutsigbarhet. Konservativt vil skape en skole for faglig mestring. Vi vil også pålegge veiledning for lærere som over tid leverer svake resultater eller ikke makter å lede læringsmiljøet etter gitt retningslinjer. Den gode lærer skal berømmes og belønnes. Skoler med høy pedagogisk kvalitet tiltrekker seg gode lærere.

Vi vil myndiggjøre rektorene til profesjonell ledelse, ved å forvente at de skal være læringsledere og ikke ideologiske aksjonister. Vi vil gi dem statistisk sannhet for å rette tiltak mot reelle utfordringer, og myndighet til å skape ro i læringsarbeidet. Trivsel er avgjørende for et godt elevmiljø, mens læring er nødvendig for faglig kvalitet. Konservativt mener at begge er viktige, men ikke at de ikke nødvendigvis samvarierer. Elever som ikke vil eller kan innordne seg, skal overføres til egnede opplæringsinstitusjoner, til de har lært hvordan de kan bidra til god læring. Elever som har store psykiske helseutfordringer, skal få sin opplæring innen helsesystemet så lenge de er syke, og helsesystemet skal ikke kunne sette dem på venteliste. Rektorene skal ha stor myndighet med fokus på enkeltelevens læringsresultater ved å vektlegge innsats og berømme framgang. De skal også tillegges ansvar for å bringe opp gutters læringsresultat.

Skolen skal gi opplæring for liv og for yrke. Først og fremst har skolen ansvar for å gi solid og funksjonell ferdighet innen lesing, skriving, regning, presentasjon og det digitale. Alle elever skal lære å lære og å vurdere gyldighet i påstander gjennom reell kritisk tenkning.

Dernest skal skolen gi forståelse for historie, samfunn og kultur, gjennom kristendoms kunnskap, historie og samfunnsfag ut fra vitenskapelige kriterier. Naturfagene er tilsvarende kritiske for blant annet energi, medisin, maskin og ingeniørkunst. Konservativt mener også at skolen skal arbeide for «en sunn sjel i en sunn kropp», gjennom fysisk aktivitet og opplæring i håndverk.

Konservativt vil:

- Reformere norsk skole for å skape kvalitet som gir gode resultater og et trygt læringsmiljø
- Myndiggjøre foreldrene, myndiggjøre lærerne og myndiggjøre rektorene
- Løfte gutters læringsresultater
- Opprette læringsarenaer for elever som ikke kan eller vil innordne seg i skolen
- Overføre ansvaret for opplæring av psykisk syke elever til helsesystemet, og fjerne ventelistene
- Kreve at all undervisning skal være vitenskapelig begrunnet
- Fjerne radikal kjønnsideologi og seksualiserende undervisning fra skoleverket
- Innføre personlig økonomi som fag i ungdomsskolen

5.5 Videregående skole

Vi har 13 års skoleløp i Norge, hvor de siste tre er rettighetsbaserte. Frafallet er stort i videregående skole, og vesentlig større blant gutter enn blant jenter.

Konservativt vil arbeide for å gjøre retten til videregående utdanning mer reell og tilgjengelig for alle elever, ut fra både interesse, utdanningsløp, men også evner og anlegg. Vi mener at opptakskriteriene må være forskjellige mellom studieforberedende utdanning og yrkesfaglig utdanning.

Tilbud om yrkesfaglig utdanning bør også inneholde kortere utdanningsløp på henholdsvis ett og to år. Elever som er klart motivert for å starte i arbeidslivet, bør få anledning til det, men med en mer praktisk rettet yrkesforberedende opplæring av kortere varighet enn grunnopplæringens hovedmodell.

Konservativt mener at opplæringen skal være vitenskapelig begrunnet, både i teorifagene, men også i de praktiske fagene.

Norge har et stort behov for arbeidskraft med realfagskompetanse. Konservativt vil arbeide for å heve kompetansen i, og interessen for, realfag i den videregående skolen.

Konservativt vil:

- · Utrede opptaksstrukturen for videregående skole
- · Stimulere til tettere samarbeid mellom skoler, bedrifter og forskningsmiljøer
- · Heve kompetansen og interessen for realfag

5.6 Lærerutdanning

Den gode lærer er avgjørende for kvalitet i skolen, og lærerutdanningen skal gjenspeile denne virkeligheten, både på høyskoler og universitet. Opptakskravene til lærerutdanningen må skjerpes, særlig i fagene norsk og matematikk, men også når det gjelder karaktersnitt. Det må stilles krav til lærerutdanningen at den både skal tiltrekke seg et større antall dyktige, mannlige kandidater, men også at den skal løfte gutters læringshunger og -resultat. Lærerutdanningen skal skape sterke pedagoger, ikke

steile ideologer. Lærerutdanningen skal utruste sine studenter med en dyp bevissthet om kravet til vitenskapelighet og til reell kritisk tenkning.

Studentene skal få opplæring i pedagogiske verktøy som kan skape læringsro i klasserommet, disiplinerte elever og høy kvalitet i læringsarbeidet. Læreren skal fungere som forbilde i læringshunger, systematisk arbeid og læringsforståelse. Studenten skal også lære samarbeidsadferd og tillitsbygging. Lærerutdanningen skal gi dyp forståelse av leseprosess, tallforståelse og krav til faglighet. Konservativt vil stille de samme krav til PPU ved universitetene.

Konservativt vil:

- Pålegge høyskolene og universitet å øke antall mannlige lærerstudenter gjennom fagstruktur og kvalitet
- Sikre opptakskravene, særlig i norsk og matematikk, men også i karaktersnitt
- Gi lærerstudentene opplæring i effektive pedagogiske verktøy for faglighet og læringsmiljø
- Kreve at alle lærerstudenter får dybdekunnskap om leseprosess og tallforståelse

5.7 Høyere utdanning

Konservativt vil videreutvikle Norge som kunnskapsnasjon. For å nå dette målet, må Norge ha et tilbud innenfor høyere utdanning som er konkurransedyktig internasjonalt. Private høyskoler er en viktig del av det norske utdanningssystemet. Konservativt ønsker at finansieringen av private høyskoler og vitenskapelige høyskoler blir likeverdig med de statlige institusjonene.

Høyere læreinstitutioner skal selv kunne bestemme sitt studietilbud og sin måte å organisere opplæringen på innenfor nasjonale krav og rammer. Universiteter og høyskoler bør selv kunne

fastsette opptakskrav til studentene. Vi ser det som positivt om det blir enklere å bytte høyskole/universitet ved behov uten å miste studiepoeng.

Det er nødvendig med større samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer og næringslivet, nasjonalt og internasjonalt. Det må også ligge et incentiv i finansieringssystemet som oppmuntret til økt samarbeid.

Forskning og undervisning skal være likeverdige funksjoner, og vi vil tilstrebe en tettere veiledningsstruktur og utveksling mellom eksellente forskere og motiverte studenter. Ideologisk ensretting og aksjonisme har i stadig større grad preget høyere utdanning, noe som er blitt synlig gjennom radikal kjønnsideologi, påstanden om klimakatastrofe og eksplosiv vekst i anti-semittisme. Dette har igjen ført til kansellingskultur og deplattforming, og til at kvalitetsforskning undertrykkes.

Høyere utdanning skal bygge på empiri og vitenskapelighet, og ikke bidra til fragmentering av samfunnet gjennom interseksjonalisme og konstruktivisme.

Konservativt vil:

- Likebehandle offentlige og private utdanningsinstitusjoner
- Gi enkeltskoler frihet til å velge faglig innhold og satsingsområder
- Styrke ingeniør- og teknologifag i opptakskapasitet, faglighet og forskning
- Fremme en resultatorientert kultur ved å vektlegge kompetanse og ytelse

5.8 Forskning

Norge må opprettholde sin konkurranseevne innen forskning og kunnskapsbasert virksomhet, og bli best på en rekke områder hvor vi allerede har et forsprang på vitenskap og erfaring, ikke minst innen ingeniørkunst og medisin. Konservativt mener derfor det må satses tungt på å utvikle fagmiljøer i verdensklasse innen en rekke fagfelt.

Så vel grunnforskning som anvendt forskning er viktige for Norge, og offentlige bevilgninger til disse formål må være langsiktige og forutsigbare, uten binding til uvedkommende ideologiske forutsetninger. For å stimulere til økt innovasjon og verdiskapning vil Konservativt satse mer på kommersialisering av forskning. Vi vil legge til rette for tett kontakt mellom forsknings- og praksisfeltet.

Alle former for eksellent forskning har stor verdi og må være fri for påvirkning fra de som finansierer den.

Konservativt mener det er positivt at både privatpersoner og bedrifter donerer penger til allmennyttige formål. Vi ønsker derfor skattefradrag for slike bidrag.

Konservativt vil:

- Sikre forskning gode og langsiktige rammer
- Tildele forskningsmidler basert på resultatmåling og prosjektevaluering
- Forenkle byråkratiet rundt søknad om forskningsmidler
- Gi skattefradrag på private donasjoner til forskning
- Fjerne kvotering ved opptak
- Styrke forskningssamarbeidet med USA og Israel

6. Kunst, kultur og frivillighet

Kunst og kultur er en viktig del av liv og identitet hos enkeltmennesker og berikende for Norge som nasjon. Konservativt vil legge til rette for at mennesker i alle aldre kan utfolde seg og nyte kunst og kultur i alle former.

6.1 Offentlig finansiering

Det bør ikke være en prioritert oppgave for det offentlige å holde liv i smale kunstprosjekter uten appell hos publikum. Kunst og kultur hører til det sivile samfunn, og vil blomstre og trives i den grad det fins interesse hos publikum for det som skapes. Vi mener likevel det kan stilles midler til rådighet for konkrete prosjekter innen både musikk, billedkunst, teater og andre nærmere definerte grener – som en ordning der et offentlig kulturfond gir en krone for hver krone prosjektet selv skaffer til veie gjennom private sponsorer og/eller billettinntekter. På den måten går midlene til prosjekter som allerede har bevist sin appell til publikum.

6.2 Felles kulturarv

Vi mener også at det bør være i fellesskapets interesse å ta vare på enkelte deler av vår felles kulturarv. Dette gjelder blant annet nasjonale museer, enkelte større gallerier og en rekke kulturminner. Konservativt vil derfor opprette et offentlig fond som skal brukes til dette formålet. Vi vil også være positive til statlig finansiering av enkelte prosjekter som åpenbart er for store til at de kan gjennomføres ved hjelp av private midler.

6.3 Frivillige organisasjoner

En viktig del av kulturen i Norge er idrett og frivillige organisasjoner av alle slag. Konservativt mener aktive og levedyktige organisasjoner er et av adelsmerkene på et godt samfunn og et velfungerende demokrati. Vi vil derfor i størst mulig grad legge til rette for at mennesker kan organisere seg rundt felles interesser og engasjement, dog uten at man gjør seg avhengige av Staten og dermed mister friheten. Det er viktig med strukturer som ikke inviterer makten til å overstyre aktiviteten i det frivillige, eller bruke det frivillige Norge for å fremme egen agenda. Et aktuelt virkemiddel er skattefradrag ved private gaver til frivillige organisasjoner.

Konservativt vil:

- Innføre full refusjon av merverdiavgift for frivillige organisasjoner
- Opprette offentlige gaveforsterkningsordninger for prosjekter med privat delfinansiering
- Fjerne taket for skattefradrag ved gaver til frivillige organisasjoner (der det ikke hentes ut utbytte)

6.4 Sosialt entreprenørskap

Konservativt vil fremme sosialt entreprenørskap i samfunnet for å løfte frem de norske kjerneverdier og for å skape et mer bærekraftig samfunn økonomisk, miljømessig og sosialt. Vi vil også jobbe for å styrke det sosiale ansvaret og kapitalen i samfunnet, ved å legge til rette for gode rammebetingelser og for en god balanse mellom frivillig arbeid, «gründerskap», etisk motivert næringsutvikling og politisk styring.

6.5 Idrett

Idretten er en stor folkebevegelse som samler barn, unge og voksne til positiv livsutfoldelse i ulike aktiviteter. Idretten skaper velvære og glede, samler mennesker med ulik bakgrunn, skaper lokal tilhørighet og fremmer folkehelsen. Konservativt vil legge til rette for at flest mulig gis mulighet til å være aktive innen idrett og fysisk aktivitet.

Konservativt er opptatt av at idretter som ikke er store og veletablerte også må slippes til, og at alle idretter skal behandles etter samme prinsipper av det offentlige. Økonomiske støtteordninger og rammebetingelser må ha som utgangspunkt at alle idretter gis det samme grunnlaget for vekst og utvikling.

Idrettsanlegg er en viktig del av infrastrukturen for å gi barn og ungdom gode oppvekstvilkår. Det må satses på lokale idrettsanlegg som sikrer et mangfold av aktiviteter, og som er tilgjengelige for et bredt spekter av lag og organisasjoner.

Offentlige midler som brukes på idrett, bør primært brukes på barne- og ungdomsidrett. En bred satsing på idretten vil også være et viktig element i arbeidet for å oppnå en bredere integrering mellom landets forskjellige etniske grupper.

En av idrettens uheldige sider er tilfeller av doping. Konservativt vil støtte arbeidet for en dopingfri idrett både i den organiserte og den uorganiserte idretten.

Konservativt vil:

- Støtte gode tiltak som styrker breddeidretten
- Prioritere alkoholfrie arrangementer ved tildeling av offentlig støtte
- Etablere konkrete tiltak i lokale lag og foreninger for å forebygge bruk av doping, anabole steroider og andre illegale stoffer

7. Økonomi og næringsliv

Selv om ingen økonomiske systemer er ufeilbarlige, mener Konservativt at det frie marked har vist seg egnet til å skape vekst og fremgang for folk flest. Konservativt vil derfor fremme et sterkt og konkurransedyktig næringsliv, særlig med tanke på tiden etter at olje- og gassforekomstene på norsk sokkel er uttømt.

Konservativt vil at staten skal bruke en større del av inntektene fra oljenæringen til å styrke vilkårene for annen næring på fastlandet. Dette skal ikke skje gjennom direkte støtte, men gjennom økt satsing på kunnskap, infrastruktur, og reduksjon av skatt for bedrifter.

7.1 Skatt

Det er en del av Konservativts grunnleggende ideologi at det offentlige apparatet skal være så lite og smidig som mulig. Når staten tar på seg færre oppgaver, vil det bli behov for færre kroner inn i statskassen. Det betyr igjen lavere skatter, og større økonomisk handlingsrom for den enkelte.

Konservativt ønsker å gå i retning av flat skatt, mindre bruk av avgifter og en mer oversiktlig bruk av offentlige midler. Vi vil også avvikle alle skatter som oppleves som dobbeltbeskatning, som eksempelvis formueskatt og eiendomsskatt. Vi vil også gjeninnføre skatteklasse 2 og innføre lik opptjening av pensjonspoeng for begge ektefellene.

Konservativt mener altså at progressiv inntektsskatt bør unngås. Dette er en uheldig ordning som flytter penger vekk fra de som skaper verdier og arbeidsplasser, noe alle parter taper på i lengden. Når verdier skapes, blir alle litt rikere. Vi vil også heve dagens bunnfradrag betydelig, både for privatpersoner og for bedrifter. Selskapsskatt nedjusteres, arbeidsgiveravgift fjernes, og alle offentlige gebyrer settes til selvkost.

Kvinner som blir ute av arbeidslivet på grunn av fødselspermisjon taper inntekt over et livsløp. Siden nasjonen trenger å øke fødselsraten, vil Konservativt stimulere til flere barn ved å gi kvinner en livslang skattefordel når kvinner bidrar til høge fødselsrater.

Konservativt vil:

- Utrede flat skatt på personinntekt
- Fjerne eiendomsskatt
- Fjerne alle former for formueskatt
- Fjerne skatt på inntekt under fattigdomsgrensen
- Gjeninnføre skatteklasse 2
- Redusere bruken av avgifter til fordel for mer direkte og oversiktlig beskatning
- Fjerne skatt på tips
- Redusere skatt på aksjegevinst og utbytte

- Inntekt fra hobbyvirksomhet og privatpersoner som utfører en personlig tjeneste til privatpersoner, er skattefritt inntil beløp ½ G årlig. Det skal ikke betales arbeidsgiveravgift ved kjøp av slik tjeneste.

7.2 Avgifter

Konservativt vil forenkle avgiftsstrukturen både i stat og kommune. Vi vil ha et selvkost-prinsipp, der øremerkede avgifter i utgangspunktet skal dekke selvkost for det avgiften gjelder. Offentlige inntekter skal i hovedsak komme fra ordinære skatter.

Ulike nivå for merverdiavgift stimulerer til økt byråkrati. Dette gir unødig høy sysselsetting i offentlig skattesektor, og mye bruk av konsulenter ved offentlige innkjøp. Konservativt vil ha en forenkling av regelverket, og forvaltningen av dette.

Konservativt vil:

- Fjerne «grønne» avgifter
- Fjerne alle bompenger
- Gjøre ferger gratis
- Fjerne merverdiavgift på alle tjenester
- Redusere merverdiavgift på mat
- Sette alle offentlige gebyrer til selvkost
- Fjerne arbeidsgiveravgiften
- Fjerne merverdiavgift på salg av brukte klær og gjenstander

7.3 Kontanter

Kontanter er i dag et tvungent betalingsmiddel. Konservativt mener det er viktig for borgernes frihet at det fortsetter å være slik. Elektroniske transaksjoner kan spores, og personopplysninger kan lagres, systematiseres og misbrukes. Vi ønsker ikke et system som overlater enkeltmenneskers personlige trygghet og uavhengighet til banker og andre finansinstitusjoner. Vi vil heller ikke ha et finansielt system som er unødig sårbart for dataangrep eller inviterer til økt kontroll og overvåking.

Vi vil derfor kreve at alle som leverer varer og tjenester, både private og offentlige, skal ta imot kontanter på linje med annen betaling. Dette skal ikke gjøres unødig upraktisk for brukeren, og det skal ikke pålegges ekstra kostnader ved kontantbruk. Det skal ikke være tillatt å gi reduserte priser eller rabatter for kortbruk eller legges gebyr på kontant betaling. Prisen på en vare eller tjeneste skal være den samme for alle betalingsformer.

Banker skal også plikte å ta imot og gi ut kontanter på linje med elektroniske overføringer, uten ekstra kostnader eller andre begrensninger. Dette gjelder også utenlandsk valuta.

Konservativt vil:

- Kreve at kontant betaling godtas på samme vilkår som elektroniske betalingsformer
- Redusere kravene til utleverende opplysninger ved uttak av egne penger
- Kreve at alle bankfilialer har kontanter tilgjengelig for større uttak
- Si nei til innføring av Digitale Sentral Bank Penger (Central Bank Digital Currency – CBDC)

7.4 Landbruk

Konservativt ser det som et overordnet mål at matjorda og dens ressurser forvaltes på en god og varig måte. Et godt landbruk er med på å skape levende bygdesamfunn, fremme kulturlandskap og skape arbeidsplasser over hele landet. Det viktigste er likevel behovet for en god matvareberedskap i Norge. Vi ønsker derfor et landbruk som i størst mulig grad kan gjøre oss selvforsynte med produkter som kan produseres i eget land, samt sørge for beredskap og lager. Bonden må derfor ha trygge og langsiktige rammer, med statlige overføringer når det kreves.

Konservativt vil også fjerne unødige hindringer og reguleringer, slik at hver enkelt gårdbruker får mulighet til å gjøre gården sin til et lønnsomt bruk. Vi ønsker ikke ordninger som samler matvareproduksjon i store enheter som truer den lokale matvareproduksjonen. Den enkelte bonde bør stå fritt til å selge sine varer der han måtte ønske, enten det er direkte til forbruker, gjennom matvarekjeder eller til foredling. Konservativt vil også oppmuntre til bedre utnyttelse av mindre bruk, samt oppdyrking av parseller og hageflekker.

Konservativt vil foreslå å opprette en statlig fondsordning med vekt på investeringer i landbruket, som ungsogpleie, utnyttning av små vassdrag til kraft, utvikling av reiseliv og investeringer innen jordforbedring og driftsbygninger. Eiendomspolitikken i landbruket må sikre at ressursene holdes i hevd og forvaltes i et langsiktig perspektiv.

Konservativt vil også gå inn for å fjerne merverdiavgiften på frukt og grønt i Norge. Det er flere gevinster: Barnefamilier som handler mye mat får bedre økonomi. Sunnere kosthold gir bedre folkehelse, som igjen gir økt produktivitet og lavere utgifter i helsevesenet. Økt etterspørsel vil i sin tur styrke landbruket.

Konservativt vil:

- Opprettholde et aktivt landbruk over hele landet som en del av forsyningsberedskapen
- Opprettholde nødvendige tilskuddsordninger for å stimulere matproduksjon
- Stimulere til økt kornproduksjon der det ligger til rette for dette
- Opprette regionale beredskapslagre av både matkorn og såkorn
- Ha et tollvern for å sikre inntekts- og avsetningsmuligheter i landbruket
- Gjøre bunnfratrekket i tilskuddsordningen til prosent - fratrekk istedenfor et fast beløp
- Øke bondens muligheter til å selge produktene sine på det frie markedet
- Gi et skattefradrag for å vedlikeholde driftsapparatet på bruk som er nedlagt
- Gi investeringstilskudd til de som ønsker å starte produksjon på nedlagte bruk

- Styrke jordvernet som ivaretar dyrket mark, eksempelvis ved at man flytter matjord ved nedleggelse av produksjon på aktuelle områder
- Øke matproduksjonen og stimulere til bruk av utmarka til kjøttproduksjon ved å styrke beitetilskuddet og øke arealtilskuddet
- Gjeninnføre skattefri gevinst ved salg av fast eiendom etter 10 år
- Fjerne lover som hindrer at tomme driftsbygninger kan utnyttes til andre formål
- Si nei til genmanipulert mat- og fôrvarer
- Fjerne merverdiavgiften på frukt og grønt
- Sette husdyrhold foran vern av rovdyr (politiske vedtak må etterfølges)
- Ha tydelig merking av Halalslakt, herunder videreføret mat som inkluderer halalslakt
- At det skal tilbys alternativ til halalslakt
- Forby metanhemmere i dyrefor
- At matprodukter som er tilført insekter skal merkes tydelig
- At dyrka jord, hytter, naust festet i Statsskog og FEFO (Finnmarkseiendommen) blir likestilt med tomtfesteloven som kan bli privat eiendomsrett etter 50 år feste

7.5 Fiske

Havet, med alle dets rikdommer, må regnes som en nasjonal skatt som skal forvaltes til alles beste. Vår langstrakte kyst gir rike muligheter for fiske, fangst og havbruk. Konservativt vil føre en fiskeripolitikk som gir grobunn for rik og variert næring langs hele kysten også i framtiden.

Fiskeriflåten skal ha romslige og forutsigbare vilkår, som stimulerer til fornyelse og investeringer. Samtidig vil vi gi rom for en fleksibel kystflåte som ikke begrenses unødig av offentlig detaljstyring.

Konservativt vil sikre fiskernes rett til å eie fiskefartøy og til å ha hånd om førstehåndsomsetningen av fisk og skalldyr. Deltakerloven skal videreføres og håndheves. Konsesjonstildelinger bør skje på en måte som sikrer mangfoldig eierskap, og stabile inntekter til kystens befolkning.

Konservativt mener fiskeriflåten skal differensieres med en havfiskeflåte og en kystfiskeflåte, som hver for seg tildeles passende kvotestørrelser. Fiskeressursene beskattes med redskap som medfører en bærekraftig forvaltning av ressursene til gagn for kystens befolkning med varige arbeidsplasser ombord i fiskefartøyene og på land med tilvirkning og salg av fisk.

En større andel av fiskerikvotene bør tildeles kystfiskerne, og prisen på kvotene skal legges til rette for nyrekruttering av unge fiskere. Det bør innføres en øvre grense for hvor stor fiskerikvote enkeltpersoner og selskaper kan ha.

Tildelte fiskerikvoter skal ha en tidsbegrenset gyldighet på 20 år og skal ikke kunne omsettes på markedet. Når kvoten løper ut på dato, eller kvoteholderen ikke lenger benytter den, skal kvoten gå tilbake til staten som deler den ut på nytt.

For å bli tildelt en kvote så må man være norsk statsborger, arbeide i et norskeid firma, og være registrert i fiskerimantallet. Konservativt vil gi større rom for fiske som hobby eller binæring. Det bør være et romslig tak for årlig omsetning før konsesjonsreglene og spesielle krav til mannskap og utstyr slår inn.

Konservativt vil:

- Tilgodese kystfiskeflåten ved kvotetildelinger
- Føre en kvotepolitikk som sikrer en differensiert fiskeflåte
- Prise fiskekvoter slik at nyetableringer er mulig
- Gi fiskekvoter en tidsbegrenset gyldighet
- Forby videresalg av fiskekvoter
- Ha et romslig tak for fiske som hobby og binæring
- Frita enmannssjarken/enmannsbedriften fra kvote- og vektreguleringen
- Fjerne grunnrenteskatt på laks
- Sikre et fortsatt godt fiskerisamarbeid med Russland og andre land i Barents-samarbeidet
- Gi fiskebrukene i nord tilgang til rimelige lån
- At mellomstore og store båter må ha leveringsplikt i Troms og Finnmark

7.6 Fangst

Det bør til enhver tid være en balansert forvaltning av hvalbestanden, selbestanden og andre havpattedyr, slik at den er tilpasset næringskjeden i havområdene som er underlagt norsk jurisdiksjon. Forvaltningen skjer i samarbeid med de land som har råderett i tilstøtende havområder.

7.7 Skogbruk

Arbeidet med skogkultur må intensiveres slik at store etterslep unngås. Det må fremmes en skogbehandling som påvirker volum- og kvalitetsproduksjon på arealene. Konservativt vil fremme en jevnere avvirking av den hogstmodne skogen, særlig gjennom tiltak for å styrke gårdsskogbruket.

Skogsveier skal kunne etableres uten offentlig regulerings- eller søknadsprosess, etter det behov grunneier har for drift og uttak av skog. Det er opp til det offentlige å utrede eventuelle omsyn til skog og landskap, gjennom kommunalt planarbeid. Grunneier skal ha vært tilstrekkelig involvert i planarbeid som omfatter egen eiendom. Ved hogst i marginale områder må det utvises særlig forsiktighet, der arbeidet i hovedsak utføres manuelt eller motormanuelt. Ved skal fortsatt være en energikilde til norske husholdninger, og produksjon og omsetning av ved bør fremmes der denne ressursen er underutnyttet.

7.8 Havbruk

Innen havbruk bør det tildeles nye oppdrettskonsesjoner, slik at det sikrer en lokal forankring av eierstrukturene. Det må settes strenge krav til plassering av oppdrettsanleggene, slik at disse er plassert i områder med tilstrekkelig utskifting i vannmassene, både for å sikre god helse i oppdrettsanlegget og for å hindre unødig konsentrasjon av spill fra anleggene.

På sikt bør næringen gå over til lukkede anlegg, eller legge driften på land. Næringen må selv bidra med midler til å utvikle gode løsninger på dette, både med hensyn til rømningsfaren og for å gardere seg best mulig mot sykdomssmitte overført fra andre anlegg, og smitte til og fra villfisk. Slike anlegg vil også hindre spillfôr og gi minimal miljøbelastning. Den som forurenses skal betale for opprenskningen i ettertid.

7.9 Industri

Konservativt mener det er viktig å se framover, og legge til rette for et sterkt og konkurransedyktig næringsliv på fastlandet. Målet må være at fastlandsnæringen alene, uavhengig av petroleumsindustrien, blir sterk nok til å gi Norge fortsatt økonomisk vekst.

Små og mellomstore bedrifter utgjør en tredjedel av arbeidsplassene i landet vårt. Vi skal arbeide for at denne delen av norsk næringsliv skal få rammebetingelser som gir grunnlag for vekst og innovasjon. Det betyr blant annet et forenklet regelverk som gir mindre papirarbeid.

Konservativt vil gjøre det attraktivt å investere i norsk industri. De styrende myndigheter må gjennom spisskompetanse holde seg oppdatert på tendenser og muligheter i markedet. Vi ønsker også å være proaktive i salg av teknologi for olje- og gassutvikling globalt.

Norske bedrifter og norske interesser skal ha forrang i tilgang til nasjonens mineralressurser og råstoff.

Konservativt vil:

- Gi enkel og rask konsesjonsbehandling for utbygging av småkraftverk
- Gjøre det attraktivt å investere i norsk industri
- Fokuserer på god forvaltning av naturen ved utvikling av industri
- Forenkle lover og regler for små og mellomstore bedrifter
- Investere mer av oljefondet i infrastruktur, forskning og utvikling i Norge
- Redusere skatt på utbytte
- Fjerne plikten for aksjeselskaper til å utarbeide bærekraftsrapportering

7.10 Olje og energi

Mye av velstanden i Norge kan, direkte eller indirekte, føres tilbake til den vellykkede utvinningen av olje og gass i Nordsjøen. Selv om dette er en begrenset ressurs som en dag tar slutt, ønsker Konservativt en fortsatt sterk satsing på olje og gass på norsk sokkel. Det betyr at man må åpne for nye leteområder og opprettholde et sterkt fokus på miljø og sikkerhet. Konservativt vil arbeide for at videre satsing skjer med varsomhet.

Søk og utvinning av olje og gass skal ikke forekomme i kjente gyteområder.

Prisene på bensin og diesel er unormalt høye i vårt land, særlig med tanke på at vi er selvforsynte med denne type energi. Prisen på drivstoff må fristilles pris på gass, og gi næringsliv og private rimeligere tilgang på denne type energi.

Selv om Konservativt er stor tilhenger av privat eierskap og fritt marked, mener vi det er en offentlig oppgave å forvalte nasjonale ressurser på vegne av befolkningen. Vi er derfor mot alle former for salg av nasjonale kraftressurser ut av Norge.

Konservativt vil gå inn for at oljefondet i større grad skal investeres i varige verdier som infrastruktur og kunnskapsutvikling.

Det må utlyses tilstrekkelig nytt areal for konsesjonsrunder slik at norsk sokkel er attraktiv for både norske, utenlandske, små og store selskaper. Norsk petroleumspolitikken må være langsiktig og forutsigbar slik at norsk sokkel tiltrekker seg nødvendig kapital og kompetanse. Det er viktig å legge til rette for at norske selskaper og aktører innen olje og gass er internasjonalt ledende innen teknologi og sikkerhet.

Konservativt vil:

- Fortsette leting, utvikling, produksjon og salg av olje og gass
- Være proaktiv i salg av teknologi for olje- og gassutvikling globalt
- Sørge for gode utredninger før leteboring i utsatte havområder
- Investere mer av «oljefondet» i infrastruktur, forskning og utvikling i Norge, samt i gull
- Bistå Israel og andre land med statlig samarbeid om nyttiggjøring av deres oljeressurser
- Satse tyngre på forskning på nye energikilder, også utnyttelse av grunnstoffet Thorium
- Satse på nye, rene energikilder
- Redusere avgiftene på bensin og diesel

7.11 Mineralutvinning

Konservativt vil gjøre Norge til en stor leverandør av kritiske mineraler til Europa. Kritiske mineraler er avgjørende for den økte etterspørselen til elektrifisering og til moderne teknologi.

Konservativt foreslår å etablere et statlig mineralfond som sikrer at staten og befolkningen blir en forpliktet medeier i en svært lukrativ næring som er basert på våre egne naturressurser.

Denne mineralsatsingen vil skape industrivekst i flere deler av landet, fornye en næring vi har lang historie i, og gi mange nye arbeidsplasser både innen utvinning og en utvidet leverandørindustri. Satsingen vil raskt kunne føre Norge opp som en ledende råvareeksportør i Europa, som igjen styrker Europas uavhengighet til blant annet Kina, Russland og Afrika.

Konservativt vil:

- Endre regelverk og retningslinjer innen mineralutvinning for raskere etableringer
- Kvalitetssikre geologisk kartlegging og bevisstgjøre befolkning og investorer på ressursene

- Satse på kjente funn og eksisterende gruver som kan gi rask inntjening
- Etablere mineralfond og bli en aktiv medeier i mineralindustrien

7.12 Strøm og kraft

Den viktigste strømkilden vi har i landet er vannkraft. Denne type kraftproduksjon er fleksibel og regulerer kraftleveransen i markedet etter behov. Vannkraft er nødvendig som regulator for balansekraft, og er foretrukket fremfor kjernekraft. Den ustabile kraftleveransen fra fornybare kilder slik som sol- og vindenergi skaper unødige problemer i kraftleveransen, og Konservativt vil nedprioritere dette.

Norge er en stor kraftprodusent, og vi er selvforsynte på elektrisk kraft. Det er unaturlig for nasjonalt næringsliv og innbyggere at prisen på strøm skal være påvirket av prisnivået i utlandet. Salg av elektrisk kraft til utlandet skal differensieres mot billigere priser i landet, og Norge må derfor ut av det europeiske strømsamarbeidet knyttet opp mot ACER.

Behovet for strøm øker, og det er viktig å stimulere til økt kraftproduksjon. Konservativt vil fjerne grunnrenten for vannkraftverk, og legge til rette for utbygging av atomkraftverk. På lik linje med vannkraftverk, bør atomkraftverk legges inne i fjell nært til vann.

Dersom strømselskaper ønsker å benytte egenprodusert strøm til å produsere hydrogen, skal bruken av denne strømmen holdes utenfor Nord Pool og ikke skattlegges. Dette for å stimulere lokale- og regionale kraftverk i etablering av nasjonal infrastruktur for levering av hydrogen til privatpersoner, næringsliv og industri.

Konservativt vil gjøre det lettere å bygge ut småkraftverk til eget forbruk. Vi vil forenkle søknadsprosessene betydelig, og flytte konsesjonsbehandlingen til kommunene selv.

Konservativt vil:

- Sikre statlig overoppsyn med nasjonal kraftproduksjon
- Fjerne grunnrenteskatten på vannkraft
- Etablere kjernekraftverk i Norge
- Sikre lave priser på strøm i landet.
- Gjøre det enklere å modernisere eksisterende kraftverk ved å overføre konsesjonsbehandling av småkraft til kommunene
- Gjøre det lettere å bygge ut småkraftverk
- Forby salg av kraftressurser til utenlandske eiere
- Stanse energisamarbeid med utlandet som fører til høyere priser på energi innenlands
- Gradvis fjerne elavgiftene
- Regulere kablene til Europa
- Si nei til ACER og EUs fjerde energipakke

7.13 Handel og reiseliv

Konservativt vil ivareta norsk handel og reiseliv, og sette i verk tiltak som kan bedre næringenes vilkår når dette er nødvendig.

En av de viktigste faktorene for god handelsnæring er å ha tilgang til gode lokaler, i gode klyngestrukturer med tilgang til parkeringsplasser. Handel er også møteplasser for innbyggerne, og er indirekte med på å legge til rette for god folkehelse. En god handelsnæring er et viktig tjenestetilbud for innbyggerne. Det er viktig for handelsnæringen at bygningsmassen blir fornyet fra tid til annen, og Konservativt vil derfor gi huseiere som har utleie til handelsnæring som en forretningsdrift enklere mulighet for å fornye sin bygningsmasse. Tilrettelegging for lønnsomhet skal vektlegges av den kommunale reguleringsmyndighet i slike byggesaker.

Reiselivet i Norge har en struktur av noen få store aktører, og svært mange små. Det er liten grad av samarbeid mellom aktørene. Konservativt ønsker å stimulere til økt samarbeid, for å få frem det samlede nasjonale tilbudet som finnes innenfor reiselivsnæringen. Konservativt vil støtte digitale løsninger som kan samle og samordne reiselivsmarkedet.

Landbruket står i en flerposisjon som næring innenfor handel og reiseliv. De er både råvareprodusenter, men kan også være produsenter, handelsaktører og opplevels- og destinasjonsaktører.

Konservativt vil:

- Gjøre det enklere for huseiere med utleie til handelsnæringen å fornye sine bygninger, herunder rive og føre opp nye bygninger.
- Utvikle landbruket til en større rolle i norsk reiseliv, i det minste utvikle og utvide smaken av Norge.
- Fjerne flyseteavgiften og andre CO2/klima-relaterte avgifter
- Fjerne merverdiavgift på hotell- og reiselivstjenester i Norge

7.14 Arbeidskraftmobilitet

Samfunnets erfaringer gjennom Covid-pandemien forløste mulighetene for mange yrkesgrupper å kunne utføre sine arbeidsoppgaver fra ulike geografiske steder. Om man er på kontoret, hjemme, på hytta, på et hotellrom eller i arbeidsallmenninger sammen med andre spiller mindre rolle. Mange har også oppdaget muligheten for å flytte ut av byer til land og bygd, uten å si opp den spesialiserte jobben man hadde i byen.

Konservativt vil stimulere til etableringer av ulike arbeidsallmenninger (Coworkspace) i norske kommuner, slik at arbeidsmobilitet og fleksibilitet kan styrkes i norsk næringsliv. Dette har betydning for fleksible løsninger for familien, ideutveksling mellom ulike yrkesgrupper, og økt samarbeid med internasjonale ressurser. Digitale nomader, workcation, eller andre ord man setter på slik mobilitet vil Konservativt ytterlig stimulere til.

Effekten av å løse opp «tvungen bosetting» i forhold til arbeidsplass, er et virkemiddel for distriktene. Samtidig vil denne mobiliteten styrke reiselivsnæringen, og integrere ulike bransjer på andre og innovative måter.

8. Klima, miljø og naturforvaltning

Klassisk kristen forståelse legger til grunn at jorden er skapt av Gud, og at mennesket har et forvalteransvar. Konservativt mener derfor vi må forvalte kloden og ressursene som finnes her på en langsiktig og bærekraftig måte, til beste for oss selv og fremtidige generasjoner. Industriutvikling og økonomisk vekst må skje på en måte som ikke ødelegger kloden for dem som kommer etter oss.

Konservativt ser det naturlig å skille mellom klimapolitikk, miljø og forvaltning. Forvalteransvaret krever at vi holder naturen ren og omgivelsene sunne, beskatter ressursene fornuftig og tar vare på planter og dyr med tanke på framtiden. At klodens klima blir vesentlig påvirket av menneskelig aktivitet er en tese vi ønsker et nøkternt forhold til. Inngrepene må være fundert på forskning og fakta, ikke på ideologisk eller økonomisk motivert aktivisme.

8.1 Klima

Doktrinen om at CO₂-utslipp fra fossile energikilder fører til uheldig oppvarming av atmosfæren har empiriske svakheter. Klodens klima er et uoversiktlig system som gjør det vanskelig å lage troverdige teorier og modeller for endring. Objektiv forskning kan vanskelig skille mellom naturlige variasjoner og menneskeskapte endringer. Overdreven frykt for variasjoner i klima kan tvinge fram uoverveide tiltak med høye kostnader for økonomi og kultur, og bereder grunnen for overnasjonal styring på bekostning av frihet og selvstyre.

På denne bakgrunnen vil Konservativt trekke Norge ut av internasjonale klimaavtaler, trekke tilbake forpliktelser og avvike eller omprioritere alle klimatiltak og bevilgninger knyttet til dette formålet. Norge må tas ut av Paris-avtalen og den internasjonale handelen med klimavoter må avvikles. Norske pengeoverføringer til andre land og internasjonale organisasjoner basert på klimapolitikk må stanses umiddelbart. Skatter og avgifter i Norge relatert til det samme må avvikles, inkludert avgifter rettet mot CO₂-utslipp.

Dårlig fundert og tendensiøs klimapropaganda skal ut av skoleverk og læreplaner, og politisk aktivisme og ideologisk indoktrinering skal ikke forekomme i lærebøker på noe nivå.

Konservativt vil:

- Skille mellom klima og miljø
- Trekke Norge ut av Paris-avtalen
- Føre en selvstendig utformet miljøpolitikk uavhengig av FN og andre overnasjonale enheter
- Stanse forskjellsbehandlingen av transportmidler med ulik utslippsteknologi
- Fjerne alle avgifter og subsidier knyttet til CO₂-utslipp
- Stanse offentlig finansiering av CO₂-lagring

8.2 Miljø og forvaltning

Konservativt mener behovet for en ren og frisk klode må holdes fram i internasjonale fora. Vi vil derfor jobbe aktivt med internasjonale avtaler som har som mål å begrense og reversere kortsiktig og skadelig utnyttelse av naturressursene.

Miljøtiltak skal ikke være tuftet på ubegrunnet frykt eller tendensiøs forskning. Særlig vil vi legge vekt på at tiltak skal være reelle og effektive. Vi vil ikke drive med symbolpolitikk eller tiltak som bare er egnet til å øke skattetrykket eller berike bedrifter og organisasjoner som lever av miljøindustrien.

Konservativt ser med bekymring på all plasten som finner vei ut i havet og havner i næringskjeden. Vi vil at Norge skal ta et internasjonalt initiativ til å lage en plan for opprensning av vannveier og havområder som er rammet. Norge bør bruke en del av det nåværende bistandsbudsjettet til å utvikle teknologi for å stanse flommen av plast fra verdens ti største elver og vannveier ut i havet.

Konservativt vil:

- Investere i gode miljøtiltak og innovativ miljøteknologi
- Ta internasjonale initiativ for å fjerne plasten i havet

8.3 Ressursforvaltning

Konservativt ser positivt på ønsket om å gjøre kloden renere. Vi vil derfor sette av midler til videre forskning på nye og rene energikilder, og utvikle samarbeid med forskningsmiljøer i andre land som er verdensledende på disse områdene.

8.3.1 Vannkraft

Norges økende energibehov kan i sin helhet dekkes gjennom effektivisering og oppgradering av eksisterende vannkraftverk. Det er betydelig mer skånsomt for natur og miljø enn å etablere nye kraftverk basert på annen teknologi, som for eksempel vindturbiner. Vi vil derfor begynne prosjektering av dette arbeidet før andre ressurser belastes.

8.3.2 Vindkraft

Selv om vi ønsker fornybare energikilder velkommen, vil Konservativt stanse all videre utbygging av vindturbiner på norsk jord. Både på land og til havs har inngrepene og skadene på natur og landskap vist seg uforholdsmessig store, og effekten kan ikke forsvare kostnaden. Konservativt vil forby utbygging av vindkraft og kreve at eksisterende produsenter betaler for fjerning av eksisterende anlegg. Konservativt vil fjerne alle subsidier til videre utbygging av vindkraft, inntil slik utbygging er stanset. Ingen kraftkrevende industri kan basere seg på kraftproduksjon fra vindturbiner. Vindturbiner har lav energitetthet, har dårlig økonomi og er mest skadelig for miljøet.

8.3.3 Kjernekraft

Konservativt ønsker å legge til rette for utbygging av kjernekraftverk. Fjell og fjord gir gode etableringssteder, og det er lett å etablere slike kraftstasjoner nær industri og bosetting. Kjernekraft har høy energitetthet, gir god økonomi, og er bra for miljøet.

Konservativt vil:

- Utrede bygging av kjernekraftverk og små modulære reaktorer (SMRer)
- Vurdere å bygge ny forskningsreaktor, slik at norsk kjernekraftkompetanse opprettholdes
- Forske på bruk av thorium i kjernekraftverk

8.3.4 Olje og gass

Konservativt ønsker å finne og utnytte alle energiresurser på norsk sokkel som kan utvinnes på en økonomisk og miljømessig forsvarlig måte. Olje og gass har høy energitetthet og gir god økonomi. Utvinning av olje gir også andre stoffer som har stor nytte for verdenssamfunnene, og er derfor en nødvendig ressurs. Konservativt vil arbeide for fortsatt olje- og gassproduksjon i Norge.

Avgifter på olje, gass og bensin skal reduseres, og prismekanismen som knyttet prisen på bensin og diesel opp mot gassprisene skal endres.

Konservativt vil stanse elektrifisering av olje- og gassplattformer på norsk sokkel. Konservativt vil også stanse elektrifisering av Melkøya

8.3.5 Elbiler

Selv om batteridrevne biler har positiv effekt på luftkvaliteten i våre største byer, ønsker vi ikke en hastig og forsert avvikling av biler med forbrenningsmotor. Vi mener mekanismene i et fritt marked vil føre fram til en bilpark som dekker menneskers ønsker og behov rundt bilhold. Vi vil derfor utvikle alle incentiver rettet mot å øke andelen el-biler i Norge.

Konservativt vil:

- Arbeide for en langsiktig forvaltning av natur og ressurser
- Utrede etablering av atomkraftverk
- Fjerne statlig forskjellsbehandling av elektriske og fossile biler

8.4 Artsmangfold

Arter som forsvinner kommer aldri tilbake, med de uante konsekvensene det får i våre mange økosystemer. Konservativt vil derfor prioritere tiltak som tar vare på arts mangfoldet. Det er spesielt viktig å ta vare på arts mangfold og ressurser i havet, da Norge har ansvar for store havområder – også i en

internasjonal sammenheng. Vi vil derfor sette strenge krav til sikkerhet og miljø til alle skip som beveger seg i norsk farvann.

Vi anser genmodifisering av planter og såkorn som en trussel mot det naturlige arts mangfoldet. Genmodifisering av planter for å tåle en større mengde av giftige sprøytemidler er ikke bærekraftig. På lang sikt vil det redusere forsyningssikkerheten, skade jordsmonnet og utgjøre en helserisiko for mennesker og dyr. Konservativt vil derfor si nei til patentrettigheter på planter, dyr og gener.

Vi er også kritiske til å implementere rammer og føringer i forvaltningen som ikke har hatt en bred demokratisk behandling. Et eksempel er Agenda 2030s føringer for arealplanlegging i kommunene.

8.5 Rovdyrforvaltning

Norge har et rikt dyreliv, der mat produseres over hele landet gjennom beitebruk både på innmark og i utmark. Dette fører til konflikt mellom rovdyr og mennesker. Konservativt ønsker å prioritere matproduksjon og annen næring der slike konflikter oppstår, og fellingstillatelse må da gis uten unødig opphold. Bestandsmålene for kongeørn, gaupe, jerv, bjørn og ulv må bestemmes ut fra en restriktiv forståelse, og de som lever nært inn på rovdirene må ha stor påvirkningsmulighet til å fastsette disse målene.

Konservativt vil:

- Arbeide for en langsiktig forvaltning av natur og ressurser
- føre en restriktiv og kontrollert rovdyrpolitikk
- At rovdyrforvaltningen sees i et nordisk perspektiv

8.6 15-minuttersbyer

Selv om det kan være mange praktiske gevinster med å bo i en 15-minuttersby, mener Konservativt det er en idé som inviterer til stor grad av overvåking og kontroll. Vi vil derfor avvise konseptet og sikre alle mennesker størst mulig frihet til å bosette seg etter eget ønske, bevege seg rundt og innrette livene sine som de selv ønsker. Vi vil motarbeide alle nasjonale og overnasjonale planer som søker å overstyre menneskers frihet til å bevege seg, uttale seg, og forbruke slik det passer best for dem selv.

9. Samferdsel

Konservativt mener det er en offentlig oppgave å legge til rette for moderne, effektiv og trygg samferdsel over hele landet. Det gir næringslivet gode vekstvilkår, en enklere hverdag for hver enkelt av oss, og et utvidet marked for bolig og arbeid. Vi vil derfor arbeide for mer helhetlige og gjennomtenkte løsninger på infrastrukturen i Norge.

9.1 Investering i infrastruktur

Konservativt mener at det er klokt å satse tungt på utbygging av infrastruktur. Vi bør nå omdisponere en del av vår oljeformue fra finansplasseringer i utlandet til realinvesteringer i infrastrukturen her hjemme. I motsetning til forbruk, er dette investeringer i fremtidig vekst og verdiskaping for hele landet. Konservativt vil derfor øremerke en del av den årlige avkastningen fra oljefondet til varig og forutsigbar investering i infrastruktur som veier, jernbane og Digitalisering.

For ytterligere å sette fart på nødvendig infrastruktur, bør private selskaper inviteres til deltakelse i å bygge, drive og finansiere prosjekter gjennom offentlig-privat samarbeid (OPS) eller tilsvarende. Dette vil gi en stor samfunnsøkonomisk gevinst.

Konservativt vil:

- Arbeide for mer helhetlig og effektiv samferdselspolitikk
- Konkurransenutsette all kollektivtransport der det er formålstjenlig
- Sikre at anbud i offentlige konkurranser vurderes ut fra pris og kvalitet
- Arbeide for en betydelig økt investeringstakt i Nasjonal transportplan
- Opprette et vedlikeholdsfond der avkastningen går til opprustning av veier og jernbane
- Stanse forskjellsbehandlingen av transportmidler med ulike utslippsteknologi

9.2 Vei og bilhold

Trygge og hensiktsmessige transportløsninger er nødvendig for både næringsliv og private. Konservativt ønsker en betydelig økning i budsjettene til veibygging, og målet må hele tiden være å utvikle et sikkert, miljøvennlig og effektivt transportsystem. Vi mener det er tvingende nødvendig å få på plass en overordnet motorvei- og jernbaneplan for hele landet.

Det skal ligge fast at all infrastruktur skal bygges og dimensjoneres for fremtiden, for best mulig fremkommelighet, sikkerhet og samfunnsøkonomi. I planleggingsprosesser må realistiske trafikkprognoser legges til grunn, slik at infrastrukturen dimensjoneres i tråd med reelle behov.

Konservativt vil styrke kampen mot rus i trafikken. Dagens promillegrense må opprettholdes både på land og til sjøs. Sikkerhet må prioriteres, særlig langs skoleveier og rundt andre samlingssteder som idrettshaller og lignende.

Konservativt vil:

- Ta hensyn til folks behov for bil både i byer og på landsbygda
- Øke vrakpanten i en tidsbegrenset periode for å fornye bilparken
- At riks- og stamveinettet må sikres med krabbefelt og skikkelige forbikjøringsmuligheter, og det må i større grad satses på fysisk skille mellom kjøreretningene
- Sette opp MC-vennlige underskinner på rekkverk i farlige svinger
- Styrke arbeidet med ras- og skredsikring som en konsekvens av naturlige klimaendringer
- Øke bredden på veiskulder for å gi plass til sykkelfelt i byer og tettsteder

9.3 Veiprising

Konservativt vil finansiere all veibygging over statsbudsjettet, uten bruk av bompenger eller veiprising. Vi vil derfor avvike bompenger som finansieringsform, og ikke godkjenne nye prosjekter basert på denne ordningen. Inntil dette kan realiseres, ønsker Konservativt at disse inntektene skal være øremerket til samferdselsformål.

Veiprising bør på ingen måte erstatte bompenger som finansieringsform. Ordningen forutsetter en grad av overvåking som kan være et inngrep i retten til privatliv etter de europeiske menneskerettighetene. Blir ordningen innført, vil Konservativt kreve at det innføres strenge regler for utlevering av slike data i straffesaker. Innsikt begrenses til så få som mulig, og det kreves rettens kjennelse for å få slike data utlevert.

Konservativt vil:

- Redusere avgiftene knyttet til drivstoff og bilhold
- Avvikle bruk av bompenger i Norge
- Si nei til veiprising
- Gradvis fjerne trafikkforsikringsavgiften
- Se på mulighetene for å gjøre ferger tilknyttet riksveier i Norge gratis
- Avvise bruk av rushtidsavgifter og tilsvarende for å regulere bilbruk

9.4 Kollektivtransport

Kollektivtransporten er viktig, særlig i byene, og Konservativt vil satse på raskere framkommelighet, god tilgjengelighet og lavere priser. Kollektivtilbudet må også gjøres mer tilgjengelig for personer med ulike funksjonshemninger. Ordningen med ungdomskort og studentrabatt bør videreføres og utvides til å gjelde flere transporttilbud.

Langs kysten vår er et godt fergetilbud svært viktig. Konservativt vil prioritere frekvens og kapasitet.

Konservativt vil:

- Sikre et fortsatt godt kollektivtilbud i Norge
- Ha flere gratis parkeringsplasser ved knutepunkter for kollektiv transport

9.5 Luftfart

Konservativt vil arbeide for at kortbanenettet for fly har gode rammevilkår, og at flyruter er tilpasset behovet til næringsliv og innbyggere.

Flytrafikken står for en liten del av klimagass-utslippene i Norge, og vi ønsker ikke en særnorsk avgift som virker konkurransevridende i forhold til europeisk luftfart. Norge er et land med store avstander, og vi trenger både rimelige flybilletter og lokale flyplasser for å stimulere næringslivet i distriktene. Vi ønsker at flyseteavgiften tas bort for å stimulere bosetting og verdiskaping i hele landet.

Konservativt vil:

- Sikre konkurransen i luftfarten

9.6 Jernbane

Konservativt mener at jernbanen er en helt sentral del av norsk samferdsel som binder de ulike delene av landet sammen. Jernbanen utgjør en viktig del av vår distriktpolitikk.

Konservativt vil ha en langsiktig og reell satsing på jernbane som et miljøvennlig og trafikksikkert transportmiddel. Det er nødvendig med betydelige investeringer i Jernbaneverkets infrastruktur med dobbeltspor på viktige strekninger. Vi ønsker at jernbanenettet åpnes for fri konkurranse, slik at skinnegående transport kan bli mer konkurransedyktig.

Konservativt støtter InterCity-utbyggingen. Denne må gjennomføres raskt med oppgradert standard til dobbeltspor. Det må også legges opp til å bygge ut og ruste opp jernbanen rundt større byområder i Norge.

Konservativt vil:

- Satse mer på jernbane, både til persontransport og godstransport
- Sikre tilstrekkelig vedlikehold av jernbanenettet
- Bygge ut InterCity-nettet på Østlandet. Vi vil ha et godt kollektivtilbud som kan lette presset på veinettet rundt de største byene
- Gi statlig fullfinansiering til utbygging av bybanen i Bergen
- Beholde flytoget som eget selskap

9.7 Godstransport

Konservativt mener det må lages en nasjonal plan for godstransport i Norge, både med tanke på jernbane, veier og havner. Det er viktig å sikre gode omlastingspunkter i terminaler, og flere lange kryssningsspor vil legge bedre til rette for godstransport over lange avstander via jernbane. Vi vil også legge til rette for at større deler av godstransporten kan gå på jernbane og sjøveien. Vi vil derfor satse betydelig på ny infrastruktur og strategisk plasserte knutepunkter.

Konservativt vil:

- Legge bedre til rette for godstransport over lange avstander, blant annet med flere lange kryssningsspor
- Tilpasse jernbanens knutepunkter for annen infrastruktur
- Konkurranseutsette drifts- og vedlikeholdsaktiviteter på vei- og jernbanenett
- Demme opp for ulovlig kabotasje av utenlandske kjøretøy i Norge
- Styrke kontrollen av utenlandsk tungtransport på norsk jord

10. Media og kommunikasjon

Konservativt mener det er en offentlig oppgave å bygge ut moderne og stabil infrastruktur som legger til rette for vekst i næringslivet og god kommunikasjon mellom innbyggerne. Det er derimot ikke en statlig oppgave å levere tjenester som benytter denne infrastrukturen. Vi mener derfor telefoni, nettbaserte tjenester og kringkasting hører det private næringsliv til, og skal overlates til markedet på like vilkår.

10.1 NRK

I en tid med mange kommersielle aktører i eteren er det mange gode grunner for å opprettholde en reklamefri allmennkringkasting. Konservativt mener likevel at tiden har løpt fra denne ordningen.

Statskanalen har vært flittig brukt som redskap for bygging av nasjonalfølelse og samhold, men dette har også gitt grunnlag for politisk ensretting. Konservativt mener at det er blitt mindre legitimt med en statsfinansiert løsning når de aller fleste mottar signaler også fra andre kanaler. Konservativt vil derfor selge NRK og avvikle alle overføringer til kringkasting via skatteseddelen.

Konservativt vil:

- Selge NRK og fjerne den statlige finansieringen helt
- Harmonisere lover og regelverk slik at alle medier likebehandles uavhengig av teknologisk plattform
- Åpne for politisk og religiøs reklame i alle etermedier
- Forby reklame som spiller på sex og vold, og reklame rettet mot barn og pengespill

10.2 Aviser, publikasjoner og sosiale medier

Konservativt mener at en fri og uavhengig presse er en forutsetning for et levende og velfungerende demokrati. Pressen kikker makten i kortene, og er med og danner opinion i befolkningen. Uansett teknologisk plattform må pressen forbli bred, sterk og uavhengig av offentlig styring og kontroll.

Pressestøtten i Norge har som uttalt hensikt å sikre mangfoldet i pressen, ved å understøtte mindre aviser som trues av store aktører i sitt marked. Pressestøtten fungerer godt for lokalaviser i små kommuner, men er til hinder for innovasjon og utvikling i større medieorganisasjoner. Konservativt vil avgrense pressestøtten til mediebedrifter som er etablert i kommuner med mindre enn 15000 innbyggere, og som har egen kommune med tilstøtende kommuner som nedslagsfelt. Mediebedriften skal ha redaktør, og all journalistisk produksjon og innhold skal være salgsrettet.

Konservativt vil:

- Likebehandle dagsaviser og ukepresse med hensyn til momsregler
- Fjerne pressestøtten for riks- og regionsaviser
- Innføre skattelette som gjelder likt for alle aktører i markedet

- Utrede mulighet for aldersgrense for bruk av sosiale medier
- Sikre mangfold i eierstruktur i norske mediehus

10.3 Digitalisering

Konservativt er positive til at det offentlige tilbud digitaliseres. Vi ønsker imidlertid å opprettholde manuelle rutiner og papirbaserte informasjonstilbud for dem som har spesielt behov eller ønsker det. Bruk av IKT skal ikke være tvang.

Digitale løsninger gir enklere innhenting og systematisering av personlige opplysninger som er sårbare for utilsiktet bruk og spredning. Det er derfor viktig med tydelige og restriktive regler for hva slags opplysninger som kan samles inn av hvem, og hvordan de kan brukes. Konservativt er positive til de uttalte intensjonene i GDPR-loven, og vil sikre at disse blir etterlevd på alle arenaer i samfunnet. Sensitive opplysninger vitale for norsk sikkerhet skal lagres innenfor landets grenser under norsk kontroll.

10.4 Digital identifikasjon

De digitale løsningene skaper distanse mellom person og organisasjon. Tidligere kunne man få lån i banken bare ved å møte opp og vise seg fram. Saksbehandler kjente både deg og din familie, og kunne gjøre sine vurderinger ut fra relasjonskompetanse. Dette forsvinner i den digitale verden, og formalkravene er økende. Dette utfordrer også digital identifikasjon av enkeltmenneske.

Konservativt vil sikre at mennesket eier sin egen identitet, og at det ikke blir tilsidesatt eller lagt under digital identitet.

Det skal ikke under noen omstendighet kunne kreves at digital teknologi eller digital identifikasjon skal settes inn i kroppen. Biologisk identifikasjon skal avgrenses til fingeravtrykk eller skanning av iris. Bruk av DNA skal avgrenses til medisinsk bruk eller i forbindelse med kriminelle handlinger.

I en digital tid skal det også være mulig å kunne operere i samfunnet ved kjøp og salg uten at dette skal spores digitalt. Handel ved kontanter og bytte skal enkelt kunne utføres uten offentlig sporing og deltaking. Kontanter skal være et tvungent betalingsmiddel for alle som selger varer og tjenester, både private og offentlige. Konservativt setter det personlige menneske sin frihet høyt, og sentralisert digital valuta skal ikke kunne bryte inn i dette prinsipp. Det skal ikke være rom for å «programmere» penger, slik at dette kan overstyre det private næringsliv eller individets frihet til konsum.

Konservativt vil også forby all bruk av ansiktsgjenkjenning i sanntid i alle offentlige sammenhenger, og legge strenge begrensninger alle typer overvåking som gjør bruk av kunstig intelligens.

Konservativt vil:

- Stimulere digitaliseringen av offentlige tilbud og tjenester
- Standardisere nasjonale digitale løsninger og plattformer for ulike offentlige sektorer
- Sikre tilgang til alle offentlige tjenester, også til de som ikke bruker datamaskin

- Sørge for at personvernet ivaretas, også i en elektronisk hverdag
- Begrense systematisk innhenting og lagring av data om enkeltpersoner
- Regulere videresalg av opplysninger om forbrukeres kjøpsvaner

11. Helse og sosial

Konservativt vil ha et privat og offentlig helsevesen som setter pasienten først, en folkehelsepolitikk som motiverer til egenansvar, og en ernæringspolitikk som er helsefremmende. Konservativt mener at ansvaret for egen helse primært ligger hos den enkelte innbygger. Sunne og friske borgere er fundamentet for et sterkt og bærekraftig Norge. Det offentlige skal sikre at alle i Norge har tilgang til nødvendige og relevante helsetjenester gjennom tilrettelegging for privat og offentlig tjenestetilbud. Helse angår alle uavhengig av kvaliteten på helsen hver enkelt av oss har og hvordan vi opplever den i våre liv. I tillegg er helsesegmentet et samfunnsansvar siden vi trenger pleie- og behandlingstilbud i hele livet, enten selv eller for noen nærstående.

11.1 Forebygging og folkehelse

Økt fokus på fysisk aktivitet bedrer folkehelse og reduserer utenforskap. Vi skal allokere ressurser til idrettslag, frivillige organisasjoner og lavterskel tilbud.

Konservativt vil:

- Fremme sunne matvalg ved blant annet å redusere ultraprosessert mat og sukkerholdige produkter i skolen og offentlige institusjoner
- Stimulere til økt forbruk av sunn og næringsrik mat og fjerne avgifter på disse
- Øke informasjonen rundt ernæring, søvn og psykisk helse
- Ha utført uavhengige granskinger av helsemyndighetens pandemirespons i etterkant av pandemien i 2020-2022 og etter alle kommende pandemier

11.2 Rett til helsehjelp

Konservativt arbeider for en helsetjeneste som yter hjelp til dem som trenger det når de trenger det. Hjelpen må forankres faglig innenfor ulike profesjoner basert på oppdaterte, troverdige forskningsresultater samt øvrig kunnskapstilfang. Lovverket pålegger også at helsetjenesten utvikler individuell plan og en koordinator for behandlingen dersom pasientens behov omfattende. Det er et mål å gi tilnærmet lik tilgang til helsetjenester i hele landet.

Konservativt følger LEON prinsippet lagt på vei, om at undersøkning av behandling av pasienter skal gjennomføres på laveste effektive nivå i helsetjenesten. For kommuner som deler samme bo- og arbeidsmarkedsregion vil vi oppmuntre til interkommunalt samarbeid. Utfordringen ligger i de områder hvor reisetid og tilkomst til pasienter er krevende. Slike områder ligger langs kysten, og i nordlige deler av landet. I slike områder må det beste for pasienten råde.

Konservativt ønsker å etablere en NOU om nasjonal beredskap for akuttmottak, bløtkirurgi, fødetilbud, og beredskap ved masseskade.

11.3 Et helsevesen hvor pengene følger pasienten

Konservativt vil redusere byråkrati, delegere ansvar og fjerne regionale helseforetak. Vil vi sikre effektiv ressursbruk til det beste for pasienten. For å oppnå effektiv ressursbruk vil vi øke samarbeidet mellom offentlig og privat helsevesen, dette vil redusere ventetider og øke tjeneste tilbud. Konservativt vil styrke førstelinjetjenesten for å avlaste sykehusene og sikre raskere behandling. Vi vil endre arbeidsforhold for helsepersonell slik at utførelse av arbeid er i samsvar med stilling og utdanning.

Konservativt vil:

- Gi pasienten mulighet til fritt behandlingsvalg
- La pengene følge pasienten

11.4 Sykehus

Staten skal finansiere spesialisthelsetjenesten. Det er avgjørende at sykehusene har tilstrekkelig kapasitet, kvalifisert personell og nødvendig utstyr. Ventelister, underbemanning og manglende kapasitet gjør at innbyggerne ikke får behandling når behovet foreligger. Dette medfører store personlige og samfunnsmessige konsekvenser, herunder lange sykemeldinger, følgeskader, tap av inntekt for individ og samfunn, store psykiske belastninger, utenforskap, samt store kostnader. For å rett opp i forholdene vil vi effektivisere helse Norge. Konservativt vil gi pasienten fritt valg av behandlingssted.

Et effektivt helsevesen medfører økning av stillingstyper for derved å frigjøre helsepersonell til sine primære funksjoner.

Konservativt vil:

- Sikre at ventelistegarantiene for behandling blir fulgt
- Gjeninnføre retten til fritt sykehusvalg
- Bygge nytt sykehus i Alta
- Vi ønsker et tett samarbeid med universiteter i Norge og internasjonalt for å sikre høy kvalitet på spesialistutdanninger
- Pasienten skal ivaretas ved reduksjon i ventetid
- Offentlig og privat samarbeid er nødvendig for effektiv utnyttelse av ressursene

11.5 Psykisk helsehjelp

Psykisk helse er en nedprioritert tjeneste i helsesektoren. På det laveste nivå vil gode familiestrukturer, gode venner og omsorg fra kirke og frivillige organisasjoner være riktig sted å få sin omsorg. Hvordan mennesker har det med hverandre er en stor bidragsyter for psykisk helse.

For de som trenger helsepersonell har de psykisk syke blitt flyttet stadig nærmere en kommunal tjeneste, hvor spesialisthelsetjenesten har blitt avkortet. For de psykiatrisk helstrengende har disse i stor grad blitt en kasteball mellom kriminalomsorgen og psykiatriske korttidsplasser. Konservativt ser at det er behov

for å gjenoppbygge en struktur av psykiatriske langtidsplasser for de mest alvorlig syke. En del domfellelser skal gå til egnet psykisk helsevern, ikke soningssenter.

Det er viktig å jobbe målrettet med å forebygge psykiske helse - og lidelser.

Konservativt vil:

- Øke kapasiteten slik at mennesker som trenger psykisk helsehjelp får nødvendig behandling
- At psykiatriske pasienter skal få benytte seg av godkjente behandlingstilbud i utlandet når tilsvarende tilbud ikke finnes i Norge
- At det blir ført kontroll med at gjeldende lover og regelverk blir fulgt opp i kommunene
- Bedre samarbeidet mellom førstelinjetjenesten (kommunen) og andrelinjetjenesten (spesialisthelsetjenesten)
- Senke medisinsk overforbruk i hele helsesektoren
- Gjennnføre fritt brukervalg der private og offentlige aktører stiller likt

11.6 «Glemte» pasienters behov for helsehjelp

Konservativt ser med bekymring på at enkelte pasientgrupper føler seg glemt eller oversett, noen ganger på grunn av svak kompetanse eller uenighet om diagnose. Eksempel på dette er mennesker med nakkeskader eller ME. Vi ønsker økt satsing på bedre diagnostikk, noe som for mange utløser rettigheter fra forsikringsselskaper og NAV. I slike tilfeller ønsker vi vurderinger fra et fagråd som er sammensatt av uavhengige eksperter på det aktuelle området.

Konservativt vil:

- La pengene følge pasienten, så pasienter fritt kan velge behandlingssted (rettighetsbasert stykkprisfinansiering)
- Øke investeringstilskuddet så det blir lønnsomt for kommunene å bygge sykehjemsplasser

11.7 Tannhelse

Konservativt ser tennene som en del av kroppen. Dårlig tannhygiene kan være årsak til utvikling av annen sykdom, og derfor er det viktig med godt forebyggende arbeid. Derfor vil vi at tannhelsetjenesten skal legges inn under den allmenne helsetjenesten, og at tannpleie blir utført med en nærmere bestemt egenandel.

For personer som ikke har inntekt, eller som har inntekt under 60% av medianinntekt, skal tannhelsetjenesten være gratis.

11.8 KAD og kommunal helsetjeneste

Det er viktig at utskrivningsklare pasienter så raskt som råd blir flyttet ut av spesialisthelsetjenesten og videre til annen kommunal eller privat omsorg. I de områder der flere kommuner er i samme bo- og

arbeidsmarkedsregion vil Konservativt stimulerer til interkommunalt samarbeid om KAD (Kommunale akutte døgnplasser), før overføring til annen kommunal eller privat omsorg.

Så langt det er mulig bør en pasient ha så nær kontakt med familien som mulig, gjerne boende hjemme med hjelp og støtte fra hjemmetjenesten. I de tilfeller dette ikke er mulig, skal kommunen utvise omsorg på en slik måte at menneskeverdet blir ivaretatt, samt både kvalitet i helsepleie og sosial omgang. Konservativt vil prøve ut nye måter å organisere bosituasjon for pleietrengende. Både Nederland og Finland har prøvd ut nye metoder som er verdt å hente erfaringer fra.

11.9 Eldre og pleietrengende

Konservativt mener at landets borgere skal ha samme rett til å få nødvendig og forsvarlig helsehjelp uavhengig av alder, økonomi og hvor i landet du bor. Alle eldre må få den hjelpen de trenger, både for å bo hjemme så lenge som mulig, men også når de blir for syke og skrøpelige for å klare seg hjemme.

Konservativt er positiv til bruk av teknologi for å sikre en god hverdag, trygge fred og ro under nattens søvn, og sikre at pasienter ikke går seg bort. I så stor grad som mulig skal teknologi brukes til å gi pleietrengende en opplevd frihet.

Konservativt vil sikre individuell tilpasning på alle arenaer innen eldreomsorgen. De eldre skal ikke medisineres til en unødig passiv tilværelse, men tilbys inspirerende og helsefremmende aktivitet tilpasset den enkeltes interesser og evner. Kvaliteten på mat og drikke skal være god, og av en slik karakter at pårørende gjerne kjøper samme mat og spiser sammen med de pleietrengende.

11.10 Forbud mot totalitære tiltak og diskriminering på medisinsk grunnlag

Konservativt ser med bekymring på at Stortinget har vedtatt endringer i smittevernloven, som gir staten anledning til nye nedstengninger, isolering, vaksinepress og sanksjoner mot uvaksinerte. Konservativt krever reversering av disse endringene i smittevernloven.

Helsepersonell trenger et sterkt vern i de tilfeller der de ønsker å varsle om, eller nekte å utføre dårlig medisinsk begrunnede praktiser. Myndighetene skal ikke kunne true helsepersonell med å trekke tilbake autorisasjon eller med oppsigelser for å presse den enkelte til taushet. Ved nye pandemier anbefales myndighetene å følge den praksis Norge har hatt i en årrekke ved epidemier: Syke og sårbare personer i risikogrupper blir isolert. Resten av befolkningen som er frisk lever videre som normalt. Tiltakene må sees i forhold til virusets virulens og mortalitet. Kjente effektive allmennpreventive antivirale medikamenter skal ikke holdes tilbake fra befolkningen. Leger skal få tillatelse til å granske sykdomsforløpet hos sine egne pasienter, når et nytt virus oppstår, fremfor å blindt følge WHO's råd.

Konservativt vil:

- Reversere endringene i smittevernloven vedtatt i 2023
- Utrede om helsepersonell behøver en bedre rettslig beskyttelse mot negative konsekvenser i tilfeller der de vil nekte å utføre, varsle om, eller protestere mot en dårlig medisinsk praksis

- Stykkprisfinansiere alders- og sykehjemsplasser (pengene følger bruker)
- Kreve at alle på alders- og sykehjem har lovfestet rett på enerom
- Øke investeringstilskuddet så det blir lønnsomt for kommunene å bygge sykehjemsplasser
- Gjøre det enklere for private å bygge alders- og sykehjem
- Sikre en helhetlig kjede i eldreomsorgen
- Fjerne trygdesamordningen for ektefeller
- Gi alle som trenger det trygghetsalarm, uavhengig av økonomi
- Sikre individuell tilpasning, både i hjemmet, i rehabilitering og på institusjon
- Sikre trygghet og forutsigbarhet gjennom individuell plan
- Fjerne egenandeler for helsetjenester og sosiale tjenester til mennesker med inntekt under fattigdomsgrensen
- Innføre minimumskrav til norsk språk for alle som jobber med pasienter i helsevesenet
- At ektepar, der den ene av helsemessige grunner må flytte på institusjon, skal kunne bo sammen om de ønsker det.
- Kreve samtykke fra pasienter ved pleie av et annet kjønn
- Sikre fritt brukervalg
- Sikre flere sykehjemsplasser
- Likestille private og offentlige tjenester
- Ha flere hender i eldreomsorgen
- Sikre god matkvalitet

11.11 Rehabilitering

Konservativt ser på langtidsplasser innenfor rehabilitering som et viktig ledd i den totale helse og omsorgssektoren. Flere slike institusjoner har blitt lagt ned de siste årene, noe som på sikt vil både øke de offentlige helseutgiftene, og gjøre livet til enkeltpasienter og deres familier dårligere. Dette gir også svekket folkehelse.

11.12 IKT i helse

Innføringen av Helseplattformen i Helse Midt-Norge vitner om behovet for et samordnet IKT-system for hele landet. Bruk av ulike systemer gir utfordringer for den sømløse dialogen som Konservativt ønsker mellom ulike helseaktører, både statlige, kommunale og private.

Norge er et lite land, og Konservativt vil gjennomføre en NOU for å vurdere hvordan en felles nasjonal løsning for IKT i helse kan utvikles.

11.13 NAV

For Konservativt er arbeidslinjen er det førende prinsippet for NAV, norsk bosted er prinsippet for utbetaling av sosialstøtte, og opptjent pensjon gir alle friheter. Fullt opptjent pensjon er noe man får ved å følge arbeidslinjen over tid, og ikke et gode man blir gitt.

Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV) startet opp i 2006, da arbeidskontoret, sosialkontoret og trygdekontoret slått sammen. Denne samorganiseringen har fortsatt noen utfordringer, og det er behov for en bedre helhetlig politikk. Det kunstige skillet mellom kommunalt og statlig tilsette i samme organisasjon må bort, og organisasjonen må forbedres i forhold til brukerservice. Bedre digitale løsninger skal automatisk gi borgere sine rettigheter, men den avanserte kontakten bør i større grad være personlig.

Konservativt vil:

- Ha klarere vilkår for, og kontroll med, sosialhjelp og trygdeytelser
- Koble kontantytelser innen velferden opp mot tjenester og tiltak der det er mulig
- Innføre tilpasset aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere
- Innføre et øvre tak på hvor mye man kan få i samlede sosiale ytelser
- Stramme inn sykelønnsordningen
- Innføre karensdager ved sykefravær
- Gå gjennom dagens velferdsordninger for å sikre at det lønner seg å jobbe

11.14 Rusomsorg og forebygging

Konservativt ser med bekymring på den utstrakte bruken av rus i Norge, og særlig økt bruk av sterke narkotiske stoffer. Vi ser det som avgjørende at færre begynner å bruke illegale rusmidler, og at de som ruser seg får hjelp før misbruket rekker å ødelegge liv, helse og familierelasjoner.

Konservativ vil ikke ha en dogmatisk tilnærming til denne problematikken. Vi mener målet om redusert bruk av rus er det viktigste, og vil løpende evaluere virkemidlenes effekt. Samtidig tror vi at en tydelig tale i lovverket, men påfølgende fullmakter til Politiet, vil gi riktige signaler til samfunnet som helhet. Dette vil også støtte foreldre og foresatte i å skape gode holdninger hos barn og unge.

Konservativt vil etablere en helhetlig ruspolitikk, og legge til rette for en uavbrutt kjede av omsorgspunkter for de rusavhengige. Forebyggende arbeid og adekvat behandling for de som er rusavhengige bør være et uavbrutt samspill mellom familie, slekt, venner, skole, nærmiljø, frivillige organisasjoner, kirker, NAV, helse- og sosialvesen, barne-/familievern, Politi, Kriminalomsorgen og andre organisasjoner.

Konservativt mener at private og frivillige aktører har en viktig rolle å fylle både i forebyggende, behandlende og rehabiliterende arbeid. Vi vil derfor gi stor frihet til å utvikle tilbud som er tilpasset hver enkelt bruker, og legge til rette for at institusjoner som kan vise til gode resultater får gode arbeidsvilkår. Vi vil kreve at alle som får tildelt offentlige midler må dokumentere effekten av behandlingen.

Konservativt vil:

- Fortsatt kriminalisere både bruk, besittelse og omsetning av illegale rusmidler
- Styrke politi og tollvesen i kampen mot innføring av narkotika
- Legge vekt på forebyggende tiltak på alle samfunnsnivåer

- Arbeide for at overdosedødsfallene blir redusert
- At rusavhengige fritt må få velge behandlingssted innenfor definerte økonomiske rammer
- I størst mulig grad bruke behandling framfor fengsling av rusmisbrukere
- Legge til rette for at flere aktører utenfor helseforetakene kan ta imot fanger til §12-soning
- Vurdere økt bruk av tvangstiltak mot svært unge i tidlig fase av misbruk
- Oppdatere barnevernsloven i forhold til barn som bruker narkotika
- Kreve at alle som får tildelt offentlige midler til bruk i rusbehandlingen må dokumentere effekten av behandlingen
- Holde fast ved målet om full rusfrihet, også for pasienter under legemiddelassistert rehabilitering (LAR)

11.15 Alkoholpolitikk

De fleste i vårt samfunn nyter alkohol innenfor det som kan defineres som «nærings- og nytelsesmiddel». En økende andel har et misbruk, som utvikler seg til å bli et samfunnsproblem. Uvettig bruk av alkohol er den bakenforliggende årsaken til ulykker i trafikken, blind vold, ødelagte familier, sykdom og tidlig død. Selv om de fleste håndterer sitt forbruk uten problemer, ligger det til politikken å gjøre tiltak overfor dem som ikke klarer dette.

Konservativ vil videreføre ordningen med et statlig Vinmonopol, for å begrense tilgangen og redusere forbruket. Et monopol skal ikke kunne bruke boikott som politisk virkemiddel.

Et menneske som gjennom sitt lange liv har drukket alkohol til mat og hygge, skal ikke minste denne muligheten selv om man kommer inn under statlig- eller kommunal omsorg. Alt med måte, og denne regningen tar de selv.

Konservativt vil:

- Opprettholde Vinmonopolet som regulerende instans
- Håndheve vilkårene for skjenkebevillinger strengt
- Vinmonopolet skal ikke brukes til politisk aktivisme, som boikott
- Ha differensierte stengetider for skjenkesteder i større byer
- At det ikke skal serveres alkohol på offentlige arrangementer der barn er til stede
- At det skal bli lettere for gårdsbryggerier o.l. å servere og selge egne produkter

11.16 Pensjonister

Konservativt ser på våre eldre som en ressurs som må få være en aktiv og byggende del av samfunnet, så lenge de ønsker og orker. Vi vil derfor gi dem større frihet til å delta i arbeidslivet uten å miste den pensjon som de har opparbeidet gjennom et langt yrkesliv. Etter endt pensjonsalder er det opp til både pensjonisten og arbeidsgiver til å finne frem til gode løsninger for begge parter. Tilsettingsforholdet vil kunne lettere opphøre dersom én av partene ønsker dette, men da med 3 måneders varsel.

Konservativt vil fjerne all skatt på alderspensjon, og gi alle pensjonister anledning til å tjene penger uten avkortning på opparbeidet pensjonsrettighet.

Ingen pensjonister skal ha en alderspensjon som ligger under fattigdomsgrensen. For kvinner skal arbeidstid hjemme med små barn under skolealder gjelde i pensjonsberegningen.

Konservativt vil:

- At for gifte og samboende pensjonister skal grunnpensjonen bli 100% av grunnbeløpet
- At alderspensjonen ikke skal underreguleres med 0,75% av grunnbeløpet
- At pensjonister med statspensjon skal kunne jobbe like mye som pensjonister i det private uten avkortning i pensjonen
- Gi alle pensjonister anledning til å tjene penger uten avkorting av opparbeidet pensjon
- Gi hjemmевærende foreldre opptjening i folketrygden

12. Barne- og familievern

Konservativt mener det er foreldrenes ansvar og plikt å gi barn den tryggheten og omsorgen de skal ha. Når dette svikter, trenger vi et kompetent barnevern som kan gripe inn til beskyttelse for barnet. Dette må imidlertid skje med lavest mulig konfliktnivå, og alltid med familiens gjenopprettelse som mål. Vi vil legge ned det eksisterende barnevernet til fordel for et familievern med fokus på hjelp og gjenopprettelse av familien.

12.1 Familiefokus

Foreldrene har det primære ansvaret for sine barns oppvekst og utvikling. En offentlig inngripen må derfor søke å være midlertidig i sitt vesen, og det primære målet for Barnevernet må være å bevare eller gjenopprette familien som et trygt, harmonisk og velfungerende sted for både barn og foreldre. Fokuset må være å bevare familien samlet gjennom hele tiltaksprosessen, til foreldrene igjen kan gi nødvendig omsorg. Vi mener derfor det er naturlig å tenke på Barnevernet som et familievern, som ikke setter foreldre og barn opp mot hverandre, men ser helheten og søker å finne en samlende vei videre for hele familien.

Alle nødvendige tiltak skal være så lite opprivende som mulig for barnet, og den uttalte hensikten skal være å løse problemene, slik at barnet kan forbli hos foreldrene, eller tilbakeføres til disse så fort det er forsvarlig. Situasjonen skal altså avhjelpes i hjemmet med mildeste form for tiltak for å løse problemene. Ved omsorgsovertagelse skal den traumatiske belastningen for barn og foreldre anerkjennes og tas på alvor gjennom hele prosessen.

Konservativt vil:

- Endre fokuset fra barnevern til familievern
- Lovfeste mer objektive kriterier for å ta barn vekk fra foreldrene

12.2 Det biologiske prinsipp

Det biologiske prinsipp skal være bærende i et nytt familievern. Barnet er et produkt av mor og far, med en emosjonell tilknytning gjennom felles gener, og spesielt til mor gjennom svangerskap, fødsel og amming. Biologiske røtter er også viktig for utvikling av identitet og tilhørighet. Der barn må settes under andres omsorg, skal Barnevernet først lete etter omsorgspersoner i barnets nære krets, for eksempel besteforeldre, tanter og onkler eller venner av familien.

Familieråd skal benyttes når det er mulig. Dette gjør inngrepet mindre opprivende for alle, og veien tilbake til kjernefamilien enklere. Der det er tjenlig for barna, skal søsken alltid holdes samlet.

Ved omsorgsovertagelse skal hjem med både mor og far foretrekkes, og religiøs tilhørighet skal ivaretas. Likekjønnede par skal ikke benyttes som fosterhjem.

Konservativt vil:

- I større grad involvere storfamilien

12.3 Barnekonvensjonen

Barnevern skal utøves i tråd med det biologiske prinsipp, det mildeste inngreps prinsipp og prinsippet om barnets beste - definert i Barnekonvensjonen som respekt for barnets identitet, religion, kultur, familierelasjoner og beskyttelse mot vanskjøtsel, samt familiens rett til respekt for privatliv, familieliv og hjem.

12.4 Uavhengige sakkyndige

Sakkyndige må på alle måter være uavhengig av systemet de skal gi råd til, også økonomisk. De skal derfor ikke få sine oppdrag direkte fra Barnevernet eller tilknyttede aktører. Konservativt mener de bør være ansatt av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, og ha fast lønn som ikke påvirkes av utfallet i enkeltsaker.

12.5 Rettslig kjennelse før akuttiltak

Barn skal ikke fjernes fra foreldrene gjennom et akuttiltak uten at det står om liv og helse. I slike tilfeller skal det foreligge en rettslig kjennelse fra en vakthavende dommer, basert på en selvstendig vurdering av grunnlaget. Denne kan innhentes via telefon når akuttiltak synes nødvendig. Innen 24 timer skal retten avgjøre om barnet kan tilbakeføres uten fare for liv og helse, eller om det må fjernes fra hjemmet i påvente av videre saksgang.

Konservativt vil:

- Innføre et krav om en kjennelse fra en vakthavende dommer før akuttiltak
- Gi familien rett til juridisk bistand tidlig i behandlingsprosessen

12.6 Bekymringsmeldinger

Konservativt ser med bekymring på at opprivende tiltak utløses på bakgrunn av anonyme bekymringsmeldinger. Anonyme bekymringsmeldinger skal avskaffes. Opplæring av førstelinjetjenesten i lovens krav om meldeplikt hvor vilkårene for omsorgsovertagelse må være oppfylt når meldeplikten inntreffer og taushetsplikten tilsidesettes.

12.7 Omorganisering

Dagens Barnevern skal deles i to, med en familietjeneste og en påtalemyndighet som langt på vei skal jobbe uavhengig av hverandre.

- **Familietjenesten** skal, når det er nødvendig og ønsket, hjelpe familiene og sette dem i stand til å ta vare på sine oppgaver.

- **Påtalemyndigheten** for barn og ungdom skal kunne gripe inn ved fare for liv og helse, dog etter kjennelse fra uavhengig dommer. Omsorgsovertagelse og straffeforfølgelse skjer kun i tråd med politifaglig vurdering av straffeprosessloven og etter straffeprosessens regler.

Den rettslige behandlingen av barnevernssaker flyttes fra forvaltningsorganet Fylkesnemda til domstolsorganet Tingretten. Dette vil sikre en rask og riktig avgjørelse, og utløse rettssikkerhet som ved straffeforfølgelse. Domstolene er underlagt EMKs krav om tilgang til rettsbehandling innen rimelig tid, samt prinsippet om likeverdige parter. Det sikrer alle juridisk hjelp fra sakens start.

Barnets stemme skal høres gjennom et kvalitetssikret system. For å ivareta barnets partsrettigheter og rettssikkerhet bør samtaler foretas etter modell som i straffesaker hvor barn intervjues på Barnehus med lyd- og bildeopptak.

Konservativt vil sikre åpenhet i barnevernssaker ved åpen rettsbehandling i tråd med Grunnlovens paragraf 95. Alle rettsforhandlinger skal dokumenteres gjennom lyd- og bildeopptak.

12.8 Kompetanseheving

Konservativt vil styrke den faglige kompetansen til barnevernspedagoger, og overlate mindre til skjønn og personlig egnethet. Det skal ikke være rom for at enkeltmennesker i Barnevernet alene kan splitte en familie på bakgrunn av egne vurderinger alene. Alle prosesser i et velfungerende familievern må være trygget mot unødig synsing fra saksbehandlere eller systematisk inhabilitet fra sakkyndige.

Utdanningen må bli lenger, og nyutdannede må få bedre oppfølging i det daglige for å kvalitetssikre arbeidet som utføres. Vi vil øke utdannelsen til fem år, hvorav det siste året er et praksisår. Dette året skal kandidaten være under løpende evaluering og kontroll av en sertifisert veileder. Etter gjennomført praksis skal vitnemålet ledsages av en skriftlig sluttattest med evaluering fra veileder.

Barnevernsutdannelsen skal utvikles i internasjonalt samarbeid i tråd med EMD. Den trenger et kvalitetsløft ved strengere inntakskrav, nasjonale kompetansekrav, høyere vitenskapelig nivå, oppdatert kunnskapsstatus og vurdering av personlig ferdighet.

Barnevernskontorene skal utvikles til åpne organisasjoner med høy kvalitetssikring, tilstrekkelig forvaltningskompetanse, dvs faglighet, rammer og ressurser til å avklare et presist faktagrunnlag i sakene, og fokus på den menneskelige faktor.

Det må gjøres en begrepsavklaring rundt sårbare barn, med innføring av nasjonal standard på begrepene vold, omsorgssvikt og vanskelighet.

Konservativt vil:

- Øke formalkrav til barnevernspedagoger, inkludert praksis under løpende tilsyn av sertifisert overordnet

- Styrke interkulturell forståelse som en del av utdanningen

12.9 Finansiering

I dag sliter mange barnevernsavdelinger med underbemanning og lite ressurser. Konservativt mener det er essensielt at det er ansatte nok til at alle saker får en grundig behandling innen rimelig tid. Lang behandlingstid kan i denne type saker i seg selv skape problemer og traumer for barn og foreldre. Det er derfor uheldig at de ulike avdelingenes økonomi er avhengig av kommuneøkonomien. Vi vil derfor ha statlig finansiering av barnevernstjenesten.

Konservativt vil:

- Vurdere statlig finansiering av Barnevernet

12.10 Ekstern kontroll

Barnevernets økonomi og ressursbruk skal underlegges innsyn og kontroll. Vi vil ha en løpende evaluering av tilsiktede og utilsiktede effekter av alle barnevernstiltak. Data skal være offentlig tilgjengelige for presse, forskning og utvikling. Da Barnevernets vedtak er svært inngripende, ønsker vi også at saksbehandlere skal være juridisk ansvarlige for bruken av sin makt.

Konservativt vil:

- Gi bedre opplæring og oppfølging av fosterhjem
- Kvalitetssikre tilsyn av barnevernsinstitusjoner, gjennom en uavhengig granskningskommisjon som kan operere på eget initiativ
- Sikre nok ansatte og kortere saksbehandlingstid
- Fokusere på rådgivning og hjelpetiltak i hjemmene
- At alle fosterhjem skal bestå av tokjønnede ektepar

13. Samepolitikk

Konservativts utgangspunkt er at ingen innbyggere skal særbehandles på grunn av etnisitet. Når det kommer til den samiske befolkningen i Norge mener vi likevel at vi er forpliktet til å legge til rette for en best mulig utøvelse av samers kultur, språk og næring. Politiske vedtak blir derfor innenfor rammen av de avtaler og konvensjoner som Norge har ratifisert.

Konservativt vil legge vekt på at den samiske befolkningen i Norge skal få bevare sitt språk og sin kultur i tråd med sine tradisjoner. Konservativt vil legge til rette for at samene skal få utvikle seg kulturelt og materielt ut fra sine egne premisser. Det må i minst mulig grad gjøres inngrep i samiske bruksområder på en måte som svekker samiske næringer.

13.1 Sameting og samisk språk

De samiske språkene er truet, og vil, om det ikke settes inn jevnlige tiltak for å bevare dem, komme til å dø ut. Konservativt vil gi enhver som ønsker å få undervisning i ett konkret samisk språk, å kunne velge bort hovedmål eller sidemål mot det samiske språket. Sametinget skal fortsatt være den instansen som i hovedsak jobber med språk, kultur og næringsspørsmål.

Konservativt vil:

- Opprettholde Sametinget som rådgivende organ for Stortinget, og der det er tjenlig overføre ansvar for forvaltning av enkeltsaker og økonomiske ressurser til Sametinget
- Arbeide for å holde samisk språk, kultur og tradisjon i hevd (reindrift, mat, musikk og doudji/håndverkskunst)
- Tilby samer valgfritt sidemål i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk
- Opprettholde fagopplæring innen samisk håndverkskunst (doudji) i skoleverket
- Støtte kommuner økonomisk som må oversette offentlige dokumenter til kvensk og ulike samiske språk

13.2 Reindrift

Primærnæringene er sentrale kunnskapsarenaer for bevaring, utvikling og formidling av tradisjonell kunnskap. Reindrift er i de samiske kjerneområdene, selve bærebjelken til den samiske kulturen. De politiske målene i dagens reindriftspolitik er å sikre en økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindriftsnæring.

Konservativt vil jobbe for at disse delmålene skal vektlegges like mye i fremtidens reindriftspolitik. Det må sikres forutsigbare rammebetingelser for næringen.

Konservativt vil:

- Arbeide for å holde samisk språk, kultur og tradisjon i hevd (reindrift, mat, musikk og doudji/håndverkskunst)

- Tilby samer valgfritt sidemål i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk
- Gi reindriftsnæringen forutsigbare rammevilkår
- Opprettholde fagopplæring innen samisk håndverkskunst (doudji) i skoleverket
- Sørge for at sjøsamer og fastboende innlandssamer også får del i overføringene til den samiske befolkningen

14. Innvandring og flyktninger

Konservativt mener det er viktig at Norge som et rikt land strekker seg langt for å hjelpe nødstilte mennesker andre steder i verden. Norge er et lite land, med relativ liten og homogen befolkning som trenger en sterk, bærende kultur med felles verdier og kjøreregler. Det er derfor begrenset hvor mange mennesker fra andre kulturer vi kan ta imot, integrere og skaffe arbeid og bolig til uten uheldige konsekvenser. Konservativt erkjenner at Europas multikulturelle eksperiment har spilt fallitt og skapt store utfordringer økonomisk og sosialt. Konservativt vil derfor ha en restriktiv fremmedkulturell innvandring, inkludert innstramming av praksisen med familiegjennomføring, og prioritere arbeidsinnvandring av kvalifisert kompetanse som bygger landet. Arbeidsvisum i Norge skal heller ikke automatisk gi fremtidig statsborgerskap. Konservativt ønsker normalt å hjelpe mennesker i, eller nær, sitt eget hjemland. Da kan man hjelpe flere, og hjelpen blir mer effektiv og rettferdig.

14.1 Verdigrunnlag

Skal Norge kunne hjelpe mennesker også i fremtiden, må vi føre en politikk på dette området som er bærekraftig, både kulturelt og økonomisk. Mennesker som får opphold i Norge må tilpasse seg de normer og verdier som gjelder her. Dette gjelder blant annet respekten for demokrati, ytringsfrihet, religionsfrihet og likeverd. Konservativt mener også det er riktig og naturlig at vi under ellers like forhold prioriterer flyktninger med en kulturell og religiøs bakgrunn som avviker minst fra den kristne kulturarv i Norge. Kristne er den mest forfulgte gruppen på verdensbasis. Konservativt ønsker ikke å gi opphold til både flyktningen og hans landsmann som forfølger ham. Dette fører til at Norge importerer andre lands konflikter, og Norge mister sin evne til å kunne beskytte asylsøkere mot overgrep.

Konservativt vil:

- Prioritere forfulgte kristne blant asylsøkere som får opphold i Norge
- Plassere flyktninger med ulike religioner og kulturer på ulike mottak, slik at konflikter og overgrep forebygges

14.2 Flyktninger og asyl

Som hovedregel bør mennesker hjelpes så nært sitt eget hjemland som mulig. Det gir bedre bruk av ressurser og er mindre belastende for den det gjelder og deres familie. Dette vil også være mer rettferdig, da man i større grad kan hjelpe dem som ikke har ressurser til å reise helt til Norge for å søke opphold.

Samtidig må Norge ha smidige og effektive systemer for å håndtere de som søker asyl her i landet. De som åpenbart ikke har rett på opphold skal siles ut og sendes tilbake umiddelbart. Dette frigjør kapasitet til å behandle de andre sakene raskere, og det styrker asylinstituttets omdømme i befolkningen. Reelle flyktninger med rett til opphold, bør raskt hjelpes til et meningsfylt liv som aktive deltagere i det norske samfunnet.

Konservativt vil opprettholde asylinstituttet. En stat skal fortsatt kunne gi forfulgte personer beskyttelse på eget territorium, på ambassader og ombord på fartøyer under nasjonens flagg. Men vi mener det

undergraver asylinstituttets legitimitet og troverdighet at mennesker reiser fra land til land før de ber om asyl.

Flyktninger skal søke asyl i nærmeste trygge land. Reiser de videre derfra av egen vilje, er de ikke lenger flyktninger, men søker materiell framgang. Det bør ikke utløse noen rett til opphold i Norge.

Konservativt vil:

- Ha som overordnet mål at flyktninger skal vende hjem til eget land når situasjonen tillater det
- Opprettholde servicesentre for politi, UDI, NAV og skatteetaten
- Redusere antall ankemuligheter for asylsøkere som har fått avslag
- Sikre umiddelbar hjemsending av grunnløse asylsøkere og personer som oppholder seg ulovlig i Norge
- Nekte voksne som ikke har lovlig opphold i Norge plass ved norske studier
- Gi asylsøkere som søker opphold på grunn av sin tro, rett til tolk med samme religion
- Innføre sanksjoner overfor land som nekter å ta imot egne statsborgere
- Trekke Norge ut av FNs migrasjonsplattform
- Redusere klagefristen fra tre til én uke for asylsøknader som åpenbart ikke fyller vilkårene for beskyttelse
- Tilbakekalle oppholdsgrunnlag dersom det blir fred og stabilitet i land der personer med midlertidig opphold kommer fra
- Innføre forhåndsgodkjenning av bedrifter, slik at eksperter kan komme til Norge, starte arbeidet og ordne søknad om arbeidsinnvandring i etterkant
- Jobbe internasjonalt for å tilpasse bestående konvensjoner knyttet til flyktninger/asylsøkere til dagens situasjon
- Returnere kriminelle flyktninger og flyktninger som støtter terrororganisasjoner
- Avslutte samarbeidet med FNs flyktningekommisær. Norge må kunne bestemme selv hvilke flyktninger vi vil ta imot

14.3 Immigranternes rettigheter

Konservativt mener det ikke skal være noen selvfølge at alle som kommer til Norge skal ende opp som statsborgere. Det må være en grunnleggende forutsetning at mennesker som søker en trygg havn på grunn av kriser og konflikter i eget hjemland skal vende hjem så snart det er trygt.

Det er Statens ansvar å trygge landet, både militært og med tanke på hvem som krysser grensene. Men de som har grunn til lovlig opphold skal tas imot med gjestfrihet og varme. Vi vil derfor oppmuntre både privatpersoner, kristne menigheter og andre frivillige organisasjoner til å vise omsorg for de som allerede er inne i landet, enten de er asylsøkere, flyktninger eller innvandrere.

Dagens maksimale pensjonsrettigheter opptjenes etter 40 års medlemskap i folketrygden. Konservativt vil at denne ordningen skal gjelde for alle og fjerne rettigheten til 40 års automatisk opptjening for flyktninger.

Konservativt vil føre en restriktiv politikk rundt familiegjenforening.

Konservativt vil:

- Fortsatt kreve bestått kurs i norsk språk, historie, kultur og religion for alle som søker permanent oppholdstillatelse i Norge
- Vurdere å kjøpe soningsplasser i hjemlandet for flyktninger og asylsøkere som begår alvorlige straffbare handlinger i Norge
- Inndra oppholdstillatelse for flyktninger og asylsøkere som begår alvorlige straffbare handlinger i Norge
- At oversettelsesarbeid i alle rettsavgjørelser skal kvalitetssikres før dommen regnes som rettskraftig
- Jobbe for å bosette flyktninger raskere
- Innføre 24-års aldersgrense for ekteskapsinngåelse fra fjernkulturelle land (henteekteskap)
- Gi opphold bare når familien har sterkest samlet tilknytning til Norge
- Kreve at referanseperson har tre års sammenhengende arbeid eller studier i Norge og dokumentert evne til underhold før familiegjenforening godkjennes
- Kreve lengre opphold i Norge for å få norsk statsborgerskap
- Skjerpe krav til bestått kurs i norsk språk, historie, kultur og religion for alle som søker permanent oppholdstillatelse i Norge
- Kristne konvertitter skal ikke sendes tilbake til strengt muslimske land, når de risikere fengsel, tortur og dødsstraff der.
- Skille konvertitter fra islam fra muslimer på flyktningmottak

15. Justis og beredskap

Uten trygghet i hverdagen kan hverken enkeltmennesker, familier eller næringsliv blomstre og trives. Det er staten alene som har rett til å bruke tvangsmidler på vegne av befolkningen. Det betyr at vi som innbyggere har gitt fra oss retten til å beskytte oss selv i bytte mot tryggheten staten gir oss. Det blir da et problem når folk opplever at myndighetene ikke klarer å beskytte sine innbyggere på en tilfredsstillende måte.

Konservativt vil ikke ha en politistat der befolkningen utsettes for unødig overvåkning og innskrenkelse, men vi vil ha et statsapparat som hindrer vold og overgrep og oppklarer forbrytelser. Det betyr blant annet at politiet må ha ressurser til å stille når det er behov, og til å drive seriøs etterforskning, også av mindre saker. Nulltoleranse for kriminalitet har i mange sammenhenger vist seg effektivt.

Alt arbeid med nasjonal sikkerhet og beredskap er i dag fragmentert, usystematisk og uten sentral styring. Konservativt mener det vil være riktig og nødvendig å opprette et eget departement som får et overordnet ansvar for dette. Det vil styrke hele sikkerhetsarbeidet og redusere samfunnets sårbarhet.

15.1 Politi

Kriminalitet har økt i takt med både økt innvandring, dannelser av parallellsamfunn og nedbemanning av politi både i byene og i utkant - Norge. Befolkningen opplever stadig at det er mangel på ressurser til å etterforske forbrytelser selv om gjerningspersonen er kjent. Dette igjen skaper utrygghet og vil svekke tilliten til politiets myndighet.

Politiet trenger å styrkes på mange områder: Økt bemanning, oppdatert kompetanse for å takle dagens utfordringer, og bedre materiell. Større bruk av sivilt personell til administrative oppgaver vil frigjøre kapasitet, slik at politiets eget mannskap kan brukes til operativ tjeneste.

Konservativt mener Politi høyskolen må evalueres løpende for å sikre at utdannelsen er relevant og tilpasset dagens virkelighet. Det bør også opprettes en nasjonal informasjonsbase med oversikt over tilgjengelig mannskap og utstyr som kan brukes i en eventuell krisesituasjon.

Det må være et krav at alle politioperative ledere også har bakgrunn fra operativ tjeneste, og det må ansettes nok politijurister slik at påtaleenheten ikke blir en flaskehals i straffesakskjeden. Vi må unngå at lokale brannvesen og andre instanser blir pålagt å utøve politimyndighet overfor egne innbyggere. Retten til å bruke makt kan ikke bli delegert.

Konservativt vil:

- Sikre at politiet har nok ressurser til å løse sine lovpålagte oppgaver, og styrke politiets arbeid mot datakriminalitet
- Ha mer synlig politi i gatene
- Reversere den såkalte «nærpolitireformen» og sikre operativt personell ute i lokalmiljøene
- Bruke sivilt personell til administrative oppgaver for å frigi politiet til operativ tjeneste

- Utrede alternativer til bruk av operative politipersonell til fangetransport, framstilling av fanger og lignende oppgaver
- Opprette en egen innsatsgruppe i politiet rettet mot kriminalitet i gjenger og subkulturer i de største byene våre
- Stoppe, og eventuelt reversere, sentraliseringen av det operative politiapparatet
- Sikre at det er samstemmighet mellom politiutdanningen og stillingshjemler i politiet, slik at fullført politiskole gir politijobb
- Avpolitisere utdanningen på politihøgskolen
- Likestille opptakskrav for kvinner og menn

15.2 Trygge omgivelser

Det har noen steder i landet utviklet seg en ukultur der barn og unge ikke lenger føler seg trygge i gatene. Dette er helt uakseptabelt. Konservativt vil gi politiet både politisk ryggdekning og nødvendige verktøy for å gjenreise ro og orden i byer og bygder.

Det aller viktigste er at politi og domstoler gjør trygge gater til et felles mål. Det må straks innføres nulltoleranse for trusler, vold, ran og seksualisert vold for alle aldersgrupper uten hensyn til etnisitet eller religion, også de under kriminell lavalder. Der fengsel ikke er hjemlet, må det innføres andre tiltak som rammer raskt, presist og tilstrekkelig.

Vi mener at politiet må styrkes på flere praktiske områder, et er at vi utstyrrer politiet med oppdatert teknologi på IKT og samband. Sørge for at politiet utstyres med en tilstrekkelig og moderne helikopterpark som kan dekke hele landet, eventuelt samordne med Forsvaret der det er naturlig. Ha en løpende evaluering av Politihøgskolen for å sikre at utdannelsen er relevant og tilpasset dagens virkelighet. Opprette en nasjonal informasjonsbase med oversikt over tilgjengelig mannskap og utstyr som kan brukes i en eventuell sivil krise. Være restriktiv i bruk av elektronisk overvåking av befolkningen.

Konservativt vil:

- Gjeninnføre juryordningen
- Samordne datasystemene i hele straffesakskjeden
- Overføre alle mindre alvorlige lovbrudd for personer under 18 år til konfliktrådet
- Etablere egne institusjoner for barn og unge som utøver vold og trusler mot lærere, ansatte og medelever
- Sikre ofre for alvorlig kriminalitet, og særskilt voldskriminalitet, bedre oppfølging og ettervern
- Øke fokuset på vold mot kvinner og barn, og vold i nære relasjoner
- Utrede behov for lovendringer som kan optimalisere PST sine oppgaver i samfunnet
- Være positiv til generell bevæpning av politiet
- Åpenhet om den kriminelles navn, etniske bakgrunn, religiøs tilhørighet og hvilken kriminell handling som er begått.
- Inngå soningsavtaler for utenlandske domfelte med flere land
- Avvikle bruk av samfunnsstraff i voldssaker

15.3 Pornografi

Pornografi er et samfunnsproblem, også blant barn og tenåringer. I samarbeid med foreldre og samfunnet for øvrig, ønsker Konservativt å skape gode, positive holdninger til kropp, sex og samliv i samarbeid med foreldre, foresatte, enkeltpersoner og organisasjoner.

Konservativt mener at bluferdighet må respekteres og ser nødvendigheten av holdningsskapende arbeid. Negative konsekvenser i tillegg til avhengighet er ekteskapsbrudd, trakassering, sexpress, voldtekter og overgrep.

Konservativt vil:

- Støtte de som driver holdningsskapende arbeid i skoler, idrettslag, fritidsklubber og lignende
- Legge til rette for profesjonell hjelp til avhengige
- Forby distribusjon av pornografi
- At det skal være enkelt for nettilbydere og forbrukere å blokkere pornografiske nettsteder

15.4 Domstolene

Den dømmende myndighet skal forbli fri og uberørt av politisk og religiøs press. Norske domstoler skal sikre at Grunnloven holdes i hevd, og dømme etter vedtatte menneskerettighetsprinsipper og norsk rettspraksis. Norske lover skal gjelde likt for alle, og det skal ikke finnes alternative eller parallelle systemer med dømmende myndighet i Norge. Vi vil derfor avvise alle forsøk på å innføre sharia-lover eller lignende på norsk jord.

Domstolene gir i dag et generelt inntrykk av ressursmangel. Det går ofte lang tid fra avsluttet etterforskning til rettskraftig dom. Dette skyldes manglende kapasitet både fra påtaleenheten i politiet, fra Domstoladministrasjonen, og fra selve domstolen. Domstolene må derfor få flere sentrale bevilgninger som følge av økende saksmengde. Den lange behandlingstiden i kriminalsaker er i mange tilfeller en ekstra belastning for ofrene.

Det er i dag mulig å få fri rettshjelp. Konservativt mener det er avgjørende for rettssikkerheten at ingen stenges ute av systemet på grunn av manglende økonomi. Vi vil derfor lette på kravene for fri rettshjelp, slik at også de med anstrengt privatøkonomi kan få prøvet sin sak i retten.

Konservativt vil:

- Eliminere unødig ventetid mellom lovbrudd, dom og soning
- Ha hurtigdomstoler for utenlandske kriminelle
- Sikre et straffenivå som reflekterer alvoret i den enkelte kriminelle handling
- Ha strengere straffer når det gjelder seksuelle lovbrudd mot barn, voldtekt, sedelighetsforbrytelser, slaveri og trafficking
- Innføre reell livstidsdom for forbrytelser mot menneskeheten, grove terroranslag og massedrap
- Avvikle ordningen med «strafferabatt» ved flere lovbrudd
- Avvise alle forsøk på å utvikle parallelle lovverk og religiøse domstoler i Norge

- Kreve full åpenhet om medlemskap i losjer og ordener som kan medføre inhabilitet i en rettssak
- Sikre reell straffefølgelse av kjønnslemlestelse av kvinner
- Senke kriminell lavalder til 14 år
- Opprette ungdomsfengsel
- Kreve offentlig tilgjengelig statistikk over forbrytelser knyttet til vold og seksualisert vold
- Gjeninnføre juryordningen
- Samordne datasystemene i hele straffesakskjeden
- Etablere et tilsynsutvalg som evaluerer dommeres vurderinger i forhold til den allmenne rettsfølelse

15.5 Kriminalomsorgen

Samfunnet har et krav om vern mot kriminelle handlinger. Straff/soning skal gjennomføres på en måte som både er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Samtidig skal straffegjennomføringen ta hensyn til mulighetene som den enkelte innsatte og domfelte har til å vende tilbake til samfunnet i fremtiden som en lovlydig innbygger. Det skal legges til rette for at lovbrøtere skal kunne gjøre en innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster.

Selv om norsk kriminalomsorg anses for å være den beste kriminalomsorgen i verden, påvirkes kriminalomsorgen av samfunnsutviklingen, forskning, teknologi og innovasjon. Dette endrer seg over tid. Enkelte utfordringer er særlig relevante å løse nå.

Utviklingen av parallellsamfunn og utenforskap sees i sammenheng med store samfunnsendringer som eksempelvis miljø og migrasjon. Norge opplever et økende problem med ungdomskriminalitet, særlig i bynære strøk. Unge som begår alvorlig kriminalitet må raskt møtes med straffereaksjoner. Frem til Konservativts politiske ideologi gjennomsyrrer samfunnet og kriminaliteten går ned, må det opprettes flere ungdomsenheter for å skjerme samfunnet fra de farligste unge kriminelle, forebygge kriminalitet, og få de unge kriminelle sine liv på rett spor.

Nye fengsler har de senere årene blitt bygget på steder der det verken er en innsattpopulasjon eller et bemanningsgrunnlag. Innsatte fraktes lange distanser for soning, og ansatte har ikke lokal tilhørighet til fengslenes lokasjon. Når nye fengsler skal bygges må de etableres der behovet er størst, og i størst mulig grad ta hensyn til hvor innsatte og ansatte har tilknytning.

Kvinner i fengsel må få et minst like godt soningstilbud som menn. Soningsplassene må være tilrettelagt kvinners behov. Kvinner skal ikke sone sammen med menn. Menn som har skiftet juridisk kjønn til kvinner skal sone med menn.

Fengsler opplever at færre ansatte forblir i yrket over tid grunnet stress, lav bemanning og synkende lønnsutvikling. Konservativt vil styrke bemanningen og kompetansen i fengslene.

Ansatte i kriminalomsorgen har behov for kompetanse til å møte de komplekse behovene som innsatte har. Grunnutdanningen for fengselsbetjenter må holde minst samme faglige nivå som annen høyere utdanning i Norge. Fengselsbetjentutdanningen bør derfor gå fra å være en toårig til en treårig

utdanning. Utdanningen bør også vurderes som et desentralisert tilbud da dette kan gi økt lokalt tilsnitt og bemanning.

Konservativt vil:

- Opprette flere ungdomsenheter
- Etablere nye fengsler der behovet er størst
- Påse at kvinner ikke soner sammen med menn eller menn som har skiftet juridisk kjønn
- Utvide grunnutdanningen for fengselsbetjenter fra to til tre år
- Styrke bemanningen i fengslene
- Styrke hjemmelen for sikkerhetssjekk i norske fengsler
- Utvide bruken av fotlenkesoning
- Overføre alle mindre alvorlige lovbrudd for personer under 18 år til konfliktrådet
- Sikre ofre for alvorlig kriminalitet, og særskilt voldskriminalitet, bedre oppfølging og ettervern
- Styrke kvinners soningstilbud slik at det ivaretar kvinnes behov

15.6 Sivil beredskap

Konservativt vil etablere regionale beredskapslager med blant annet helseutstyr, smittevernutstyr og medisiner til eget bruk. Dette må vi også kunne produsere lokalt.

Vi vil også etablere tilstrekkelige lagre for såkorn og matkorn over hele landet.

Konservativt vil:

- Styrke nasjonal beredskap
- Bygge opp kornlagre
- Sikre lagre for dyrefor
- Bygge opp igjen gullreservene

15.7 C-REX – Senter for ekstremismeforskning

Konservativt vil legge ned C-REX - Senter for ekstremismeforskning. Norge bør ikke ha en statlig finansiert organisasjon som ikke kan skille bedre på konservativisme og ekstremisme. Norge bør heller ikke ha en organisasjon som langt på vei driver politisk overvåking uten å være underlagt PST eller andre kontrollinstanser. C-REX - Senter for ekstremismeforskning er en fare for demokratiet.

16. Forsvar og Heimevern

Konservativt mener det er avgjørende at Norge har et forsvar som er oppdatert, effektivt og tilpasset det moderne trusselbildet.

Vi vil fortsatt satse på NATO-samarbeidet, men også sikre tilstrekkelige midler til å opprettholde en egen slagstyrke som virker avskrekkende på mulige inntrengere. Dette vil innebære en rask og markant opprusting av Forsvarets stridsevne i forhold til i dag. Forsvaret skal ha nødvendig materiell, tilstrekkelig øvelse og en geografisk organisering som er tilpasset dagens trusselbilde. Konservativt støtter den enstemmige langtidsplanen vedtatt i Stortinget våren 2024, men mener at det er viktige presiseringer til den rammen som må ivaretas. Penger er ikke alene nok til å gjenoppbygge Forsvaret: holdninger, krigerkultur og en helhetlig gjenoppbyggingsstrategi må ligge til grunn.

16.1 Verneplikt

Den allmenne verneplikten har vært, og skal fortsatt være, en viktig del av Norges forsvar. Vi vil fjerne den allmenne verneplikten for kvinner, men sørge for at alle stridsdyktige menn avtjener sin verneplikt som tidligere. Skal oppfyltingsgraden i Brigade Sør og Heimevernet kunne oppnås og vedvare, må gjennomføringsprosenten av vernepliktskullene være høye.

Forsvaret er over tid blitt mer moderne og teknisk krevende. Verneplikten må derfor suppleres med en profesjonell, stående kadre innen hver forsvarsgren for å sikre en permanent stamme av militær og teknisk kompetanse.

Konservativt vil:

- Opprettholde full verneplikt for alle menn, med minimum tre måneders rekruttskole ni måneder tjeneste
- Fjerne allmenn verneplikt for kvinner, men fortsatt gi full anledning til å avtjene frivillig verneplikt

16.2 Styrking og oppgradering

Langtidsplanen for Forsvaret må også se på gjenoppbygging av passive sperre - tiltak etter modell av det som var implementert under den kalde krigen. Det gjelder ikke bare i Nord-Norge, men også langs strategiske akser og kommunikasjonslinjer i Sør-Norge og langs kysten.

Andelen spesialister, befal og offiserer som slutter i Forsvaret er for høy. Dette er en sammensatt problemstilling, men sentralt er personlige forhold, lønn og helheten for forsvarsfamilier. Pensjon, boforhold og lønn er viktige elementer.

Konservativt vil:

- Splitte forsvarsbudsjettet i investeringer og drift

- Legge FLO under Forsvarssjefen som styrer det totale budsjettet for forsvarssektoren
- Gjenopprette Forsvarets Overkommando og flytte Forsvarssjefen med hans stab ut av departementets skygge
- Opprettholde elektronisk overvåking av alle norske grenseoverganger
- Etablere et utvalg som kan tenke nytt om samhandling mellom politi og forsvar i terrorberedskap i Norge, slik at vår totale kapasitet best kan utnyttes
- Sikre at Forsvaret fokuserer på kampevne og kampkraft, og ikke tillate at Forsvaret utsettes for sosiale eksperimenter og krav til ideologisk tilpasning som svekker forsvarsevnen
- Sikre flere, bedre og tilstrekkelig med forsvarsboliger for Forsvarets personell i tilknytning til baser og leirer
- Sikre bedre lønns- og pensjonsvilkår for fast personell
- Sikre minimum 4% av BNP til forsvaret
- Gi forsvarssjefen i oppdrag å utvikle en plan for kortsiktig, mellomlang og langsiktig styrking av norsk forsvarsevne basert på behov, og ikke økonomi

16.3 Heimevern og sivilforsvar

Heimevernet må styrkes kraftig, og avdelinger som har blitt lagt ned de siste årene må gjenopprettes med nødvendig utstyr og kompetanse. Selv om Norge investerer i høyteknologisk forsvar, så er det på bakken at kampen vil vinnes. Dette betyr at Heimevernet, Sivilforsvaret og Kystforsvaret må styrkes betraktelig så man har nok mannskap, utstyr og våpen til å forvare Norge i en krisesituasjon.

Sivilforsvaret i Norge må styrkes betraktelig og utstyr må kjøpes inn, slik at Sivilforsvaret har tilstrekkelig materiell tilgjengelig ved en krisesituasjon. Sivilforsvaret har i altfor mange år blitt neglisjert og redusert. Dette er vår første og beste forsvarslinje ved en krisesituasjon. Konservativt mener at denne førstelinjen må styrkes, ikke svekkes.

Konservativt vil:

- Gjenopprette spesialenhetene under Heimevernet, og samordne innsatsen slik at de i fremtidige krisesituasjoner kan disponeres sammen med politiet
- Gjenopprette Heimevernet til en samlet personellstyrke på 80 000 og vurdere gjeninnføring av Avsnittskommando
- Gjenopprette Sjøheimevernet
- Heimevernets tjenestetid og godtgjørelser for alt personell må være pensjonsgivende

16.4 Den Norske redningsgruppen Norsar, og Feltsykehus

Norge hadde tidligere en spesialstyrke med innsatspersonell fra flere beredskapsgrener i landet, som på kort tid kunne rykke ut til nasjonale og internasjonale katastrofer. Siste gang denne styrken var i innsats var under det store jordskjelvet i Nepal, i 2015. På grunn av økonomi ble denne styrken lagt ned etter denne innsatsen. Nasjonen manglet denne spisskompetansen under det store leirskredet på Gjerdrum i 2020. Konservativt vil gjenopprette en slik spesialisert og tverrfaglig SAR-styrke i landet.

Det å ha tilgang til kritisk materiell i framtiden for alle forsvarsgrener må prioriteres. Det være seg naturkatastrofer, krig eller hjelp i internasjonale operasjoner. Konservativt vil at det til enhver tid skal være tre fullverdige feltsykehus i Norge. Disse kan da settes inn i nasjonale krisesituasjoner, til internasjonale militære oppdrag, støtte ved naturkatastrofer og internasjonale kriser, og ved fullskala krig.

Konservativt vil:

- Etablere 3 ROLE 2 feltsykehus, hvorav 2 finansieres over bistandsbudsjettet.
- Gjenopprette Norsar

16.5 Veteraner

Konservativt ser på norske veteraner som en ressurs for samfunnet og for næringslivet. Vi vil søke å legge til rette for styrkede løsninger for sysselsetting av veteraner og gode løsninger for å ta del i humanitært og samfunnsrelatert arbeide etter endt tjeneste.

Forsvarets sanitet må være dimensjonert for, og inneha, kompetanse og ansvaret for oppfølging av veteraner med senskader og særlig psykiske utfordringer etter utenlandstjeneste eller traumeopplevelser i nasjonal tjeneste.

Konservativt vil:

- Fortsatt styrke og ivareta arbeidet for våre veteraner
- Styrke Forsvarets SAN til å ivareta og behandle veteraners særskilte utfordringer og skader etter militærtjeneste
- Veteranorganisasjoner skal ha mulighet til å søke midler fra Helsedirektoratet, for å etablere støttegrupper for veteraner og være kompetansesenter for familie og venner for opplæring for pårørende om PTSD

17. Norge i verden

Rent økonomisk står Norge i en særstilling i verden. Det gjør oss sikkerhetsmessig utsatt, men det gir oss også ressurser til å gjøre en forskjell internasjonalt. Konservativt mener vi trenger et nært sikkerhetspolitisk samarbeid med andre makter. Vi ønsker ikke å inngå i en union med andre stater som innebærer suverenitetsavståelse.

Som et lite land er vi avhengig av å samarbeide utstrakt med andre nasjoner. Men utenrikspolitikken må utformes slik at den ikke kommer i konflikt med Grunnloven. Grunnloven må aldri tilpasses for at Norge skal samarbeide tettere med internasjonale sammenslutninger av noen art.

Norsk suverenitet skal ikke avgis i strid med Grunnlovens paragraf 1 og 115. Norge skal vernes og styrkes som fri og uavhengig nasjon med selvråderett og trygge grenser.

Høyesterett skal på eget initiativ vurdere lovligheten av vedtak som kan være i konflikt med Grunnloven. Dersom Høyesterett mener en slik betenkning er påkrevd, må Stortinget utsette sin behandling til denne er gjennomført. Også om en eller flere stortingsrepresentanter krever det, skal Høyesterett gjøre en slik betenkning.

17.1 EU

Den europeiske union (EU) har i flere tiår virket samlende og stabiliserende på et krigstrett Europa med mange gamle skillelinjer og potensielle konflikter. Konservativt mener likevel det er sterke grunner til å holde Norge utenfor EU også i framtiden. Medlemskap vil være å avgi suverenitet i strid med Grunnloven, også §1, som erklærer at Norge er «et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhængeligt Rige».

Det er også praktiske grunner til å holde Norge utenfor en ny union. EU har et demokratisk underskudd som ikke er forenlig med de sterke tradisjonene vi har for folkestyre og lokaldemokrati. Selv om EU fortsatt er i støpeskjea, er det sterke krefter som ønsker å samle makt sentralt i unionen. Da blir avstanden til byer og bygder i Norge stor. Konservativt mener derfor at Norge er tjent med å råde over egne ressurser, bestemme sine egne lover og beholde vår sikkerhets- og utenrikspolitiske handlefrihet.

Når EU i økende grad ønsker å tale med én stemme, er det også behov for frittstående land som kan opptre uavhengig og nøytralt, særlig i sammenhenger hvor det er behov for megling og konfliktløsning. Konservativt mener et fritt og selvstendig Norge er godt skikket til å ta på seg slike oppdrag.

Hvis forslag om å søke norsk medlemskap i EU kommer opp i fremtiden, vil Konservativt kreve folkeavstemning før forhandlinger inngås, og eventuelt også når et forhandlingsresultat foreligger.

Konservativt mener Storbritannias utmelding av EU inviterer til å videreutvikle Norges velprøvde samarbeid med UK og USA. Vi ønsker en utenrikspolitikk som i framtiden styrker disse relasjonene, og ikke en ytterligere tilnærming til resten av EU.

17.2 EØS

Den europeiske økonomiske samarbeidsavtalen (EØS) har gitt Norge tilgang på mange markeder, og har vært et viktig alternativ til medlemskap i Den europeiske unionen. Avtalen representerer imidlertid en konstitusjonell utfordring for Norge. Vi pålegges en mengde direktiver som norske myndigheter implementerer fortløpende. Konservativt mener Norge er tjent med gode handelsavtaler, men vil se nærmere på bruken av den eksisterende veto retten. Vi ønsker ikke en praksis som i realiteten innebærer avgivelse av suverenitet i strid med Grunnloven. Vi vil derfor tre ut av EØS-avtalen og inngå gode bilaterale avtaler med land vi naturlig handler med.

17.3 ACER

Det faktum at Norge har gjort en myndighetsoverføring til det Europeiske energibyrået ACER, har svekket nasjonens konkurranseevne. Det norske prisnivået på elektrisk strøm har blitt harmonisert med Europa, og norsk næringsliv har mistet et av sine viktigste konkurransefortrinn. Det som er viktig særlig for energikrevende industri er ikke å ha lave priser, men å ha lavere priser enn konkurrentene.

Konsekvensen av vedtaket er at private husholdninger har fått et høyere kostnadsnivå, og bedriftene har fått høyere kostnadsnivå med påfølgende prisøkninger på varer og tjenester. I sum har denne prisveksten hatt betydelig innvirkning på inflasjonstakten i nasjonen, og dermed har Norges Bank økt renten. Dette er en uheldig økonomisk nedadgående spiral for nasjonen, noe som Konservativt vil reversere.

Norge kan gjerne kjøpe og selge strøm internasjonalt, til de priser som er gjeldende i utenlandske markeder. Derimot vil Konservativt fortsatt sikre at nasjonen fortsatt kan ha økonomisk glede av å være en energinasjon.

17.4 Schengen

Schengen-avtalens hovedtanke er å lette reise mellom avtalelandene, blant annet gjennom pass- og visumfrihet ved interne grensepasseringer. Samarbeidet omfatter i dag 26 land i Europa. Selv om vi setter pris på smidigheten i ordningen, har den medført et ikke ubetydelig tilsig av kriminelle, som ellers ville blitt stoppet ved grensen. Schengen-avtalen er også tett knyttet til Den europeiske unionen, og EU vedtar stadig nye rettsakter som føyes til tilknytningsavtalen. Dette kan innebære tap av suverenitet og selvbestemmelse.

Konservativt vil gjenopprette kontrollen ved egne grenser, og sikre at kriminelle individer og grupper stanses på vei inn. Vi ønsker å tre ut av Schengen-avtalen slik den foreligger nå, og eventuelt erstatte den med bilaterale avtaler.

Konservativt vil:

- Holde Norge utenfor EU
- Si opp EØS-avtalen til fordel for bilaterale avtaler med andre land, blant annet EU, Russland, Storbritannia og USA

- Etablere en tilfredsstillende norsk grensekontroll
- Si opp Schengen-samarbeidet med tanke på grensekontroll og selvbestemmelse
- Evaluere det nordiske samarbeidet med henblikk på situasjonen i blant annet Sverige
- Arbeide for fri handel, også mellom utviklingsland og industriland
- At Norge ikke skal underlegge seg organisasjoner som undergraver demokratiske prosesser i Norge
- Terminere Norges tilknytning til ACER
- Styrke den transatlantiske primæralliansen med USA og Storbritannia, og styrke handelssamarbeidet tilsvarende

17.5 FN

Konservativt mener at Norge skal bidra til å gjøre verden til et tryggere og mer stabilt sted, blant annet gjennom deltagelse i internasjonale samarbeidsorganisasjoner som FN. Riktig bruk av De forente nasjoner kan bidra til å bevare og styrke en internasjonal rettsorden.

Konservativt mener imidlertid FN over tid har svekket sin legitimitet, blant annet gjennom unnfallesheter overfor brudd på menneskerettigheter i egne medlemsland og uproporsjonert fordømmelse av Israel. Konservativt vil arbeide for et FN som er mer tro mot sine idealer, og legge ned avdelinger som, direkte eller indirekte, brukes til å sementere konflikter og systematisere urett. Eksempel på dette er UNRWA, som er et betydelig hinder for en løsning i Midtøstenkonflikten.

Konservativt vil vurdere Norges økonomiske bidrag til FN-systemet dersom totalitære krefter vinner fram i organisasjonen.

Konservativt vil si opp Norges forpliktelser i FNs migrasjonsplan og opprettholde visumsystemet slik vi kjenner det. Vi vil også ta avstand fra en samlet implementering av FNs Agenda 2030.

Norge som selvstendig nasjon bør ta stilling til enkeltsaker på fritt grunnlag og implementere tiltak vi selv beslutter.

Konservativt vil:

- Si nei til en samlet integrering av FNs Agenda 2030
- Fjerne den økonomiske støtten til FN hvis ikke-demokratiske og totalitære krefter vinner fram i organisasjonen
- Si nei til FNs migrasjonsplan
- Kutte all støtte til UNRWA
- Ikke gi fullmakt til WHO til å overstyre nasjonalstaten
- Hindre at FNs Klimakonvensjon får overstyre nasjonalstaten
- Fjerne nasjonale tilpasninger til FNs *Comprehensive Sexual Education*

17.6 Midtøsten og Israel

Konservativt har en overordnet støtte til Israel som det eneste fungerende demokratiet i Midtøsten. Konservativt vil være en sann venn av det jødiske folk og nasjonen Israel.

Konservativts støtte til Israel er basert på folkerett og internasjonal jus. Vi holder fast ved at jødernes rett til landet bygger på deres historiske, kulturelle og religiøse tilknytning til landet gjennom over 3000 år. Retten bygger på en sammenhengende jødisk tilstedeværelse i området.

Vi vil helhjertet støtte Israels rett til å eksistere i fred og trygghet, og til selv å velge sin egen hovedstad. Vi vil derfor umiddelbart flytte den norske ambassaden til hovedstaden Jerusalem.

Konservativt vil på alle måter være en pådriver for et tett og nært samarbeid innen handel, industri, miljøvern, turisme, utdanning og forskning. Vi vil derfor opprette et sterkt forpliktende bilateralt samarbeid med Israel, og forplikte oss til å forsvare Israels legitime rettigheter som et jødisk nasjonalhjem innenfor trygge grenser, med demokratiske rettigheter, personlig frihet og nasjonal selvvråderett.

Israel er en demokratisk rettsstat. Konfliktene i området må først og fremst løses av partene selv, men Konservativt mener Norge som en forkjemper for fred og demokrati må sette krav til alle partene i området til å stanse all terror, og anerkjenne hverandres rett til å eksistere. Alle forsøk på å løse konfliktene i Midtøsten må bygge på en helhetlig forståelse av situasjonen, og et sannferdig forhold til historie og folkerett.

Konservativt vil bekjempe enhver form for antisemittisme og antisjonisme i Norge og i verden forøvrig, også den moderne varianten der staten Israel erstatter den vandrende jøden som verdens syndebukk. Vi vil i skrift og tale bekjempe alle antydninger om at jøder skal fratas rettigheter som andre deler av befolkningen nyter godt av, enten det er snakk om retten til å bygge og bo, til å inneha bestemte yrker eller til å bevege seg fritt. Vi vil også bekjempe politiske og religiøse fordreiningar av sannheten om jødernes historie, kultur og religionsutøvelse og motarbeide alle former for antisemittisk motivert aktivisme.

Konservativt vil:

- Støtte Israel som eneste fungerende demokrati i området
- Støtte jødernes rett til å bosette seg i hele sitt nasjonalhjem, etter gjeldende folkerett vedtatt i San Remo i 1922
- Kreve at omkringliggende land anerkjenner Israels rett til å eksistere i fred og trygghet
- Støtte etablering av et fritt og uavhengig Kurdistan hvor minoritetene er trygge
- Utvikle nære bilaterale forbindelser med Israel innen forskning, handel, industri, utdanning og turisme
- Tilby ønsket kompetanse til Israel innen olje og gass
- Sette krav til partene i området om at all terror må opphøre
- Være pådrivere for en konstruktiv løsning for alle nasjoner i området

- Stille krav til arabiske land om å ta ansvar for Palestina-arabiske flyktninger i eget land
- Trekke Norge ut av Giverlandsgruppen, og stanse alle pengeoverføringer til terrororganisasjoner og organisasjoner som er preget av korrupsjon og manglende åpenhet
- Støtte jøders rett til å bo på tempelplassen
- Flytte Norges ambassade i Israel til Jerusalem

17.7 Bistand

Konservativt mener Norge bør bruke av sin rikdom til å hjelpe trengende i andre deler av verden. Den tradisjonelle forståelsen av bistand bør imidlertid vike for mer fokus på norske investeringer i de aktuelle områdene. Målet må være å styrke industri og næringsliv i mottakerlandene.

For å demokratisere norsk innsats til gode formål over hele verden, vil vi innføre en ordning der hver skatteyder selv kan bestemme hvor deres del av hjelpen skal gå. 1% av inntektsskatten skal øremerkes bistand, og man kan selv bestemme hvor pengene skal gå. Alle ideelle organisasjoner og menigheter som driver humanitært arbeid eller evangelisk forkynnelse kan stå som mottaker. Slik unngår man at norske skattepenger går til korrupte regimer eller brukes til å fremme norske politikeres internasjonale karriere.

Konservativt vil også styrke Norges kapasitet til å yte umiddelbar hjelp i nøddrammede områder. Der det er naturlig, vil vi kanalisere hjelpen gjennom menigheter og organisasjoner som allerede rår over egnede apparater i de aktuelle områdene. Disse aktørene kjenner kulturen, vet hvor skoen trykker og har ofte omfattende nettverk på lokalt nivå. Midlene kan derfor formidles målrettet og effektivt, og med stor mulighet for kontroll i etterkant.

Konservativt vil:

- Flytte fokus fra bistand til investeringer og økonomisk partnerskap
- Endre fokus i bistandsbudsjettet til investering i utenlandsk næringsutvikling
- Kanalisere nødhjelp gjennom private organisasjoner med gode løsninger og etterrettelig dokumentasjon
- Kreve at prosjekter som har mottatt offentlige midler dokumenterer pengebruk og resultater til Riksrevisjonen
- Legge press på land der tros- og ytringsfriheten er truet
- Være tydelige på egne verdier i møte med representanter fra andre land og kulturer
- Delta i koordinert internasjonalt samarbeid ved globale naturkatastrofer